

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

THE WORLD BANK
IBRD • IDA

PROJEKT OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ W DORZECZU ODRY I WISŁY- 8524

PL

PPNiP – PLAN POZYSKANIA NIERUCHOMOŚCI I PRZESIEDLEŃ

KOMPONENT 2 Ochrona przed powodzią Kotliny Kłodzkiej

Podkomponent 2A Ochrona czynna

**2A.1/2 Budowa suchego zbiornika przeciwpowodziowego na potoku Goworówka miejscowość
Roztoki Bystrzyckie**

KATEGORIA ŚRODOWISKOWA B - ZGODNIE Z OP 4.01 BŚ

Wydanie	Data	Autor	Sprawdzający	Aprobata Klient	Opis
2	13.02.2017	Paulina Kupczyk-Kuriata Tomasz Misarko			

Spis treści

1	Wykaz skrótów użytych w opracowaniu	4
2	Kluczowe definicje	6
3	Wprowadzenie	8
3.1	Opis projektu	8
3.2	Obszar realizacji zbiornika.....	12
3.3	Wydane decyzje administracyjne	15
4	Podstawowe zasady przyjęte w PPNiP	16
5	Minimalizacja wpływu.....	18
5.1	Oddziaływania społeczne	18
5.1.1	Występowanie oddziaływań istotnych	18
5.2	Rozpatrywane alternatywy	21
5.3	Działania minimalizujące	22
6	Badanie socjoekonomiczne	25
6.1	Źródła i metodyka.....	25
6.1.1	Problemy	25
6.2	Dane społeczno-ekonomiczne	26
6.2.1	Podstawowe dane dotyczące ludności.....	26
6.2.2	Zatrudnienie i przychody.....	26
6.2.3	Użytkowanie terenu.....	27
6.2.4	Infrastruktura techniczna	29
6.2.5	Dojazd i komunikacja.....	31
6.2.6	Usługi publiczne i organizacje społeczne.....	33
6.2.7	Szkolnictwo i ochrona zdrowia	34
6.2.8	Obiekty kulturowe i historyczne	34
6.2.9	Zabudowania	34
6.2.10	Zasoby naturalne.....	34
6.3	Charakterystyka PAP	34
6.4	Potrzeba aktualizacji badań socjoekonomicznych	36
7	Obowiązujące przepisy prawa i metodyki wyceny	37
7.1	Obowiązki wynikające z polityki OP 4.12.....	37
7.2	Wymagania prawa polskiego.....	38
7.2.1	Pozyskiwanie nieruchomości na podstawie specustawy powodziowej.....	39
7.2.2	Pozyskiwanie nieruchomości na podstawie specustawy drogowej	40
7.2.3	Ustanawianie trwałych ograniczeń w gospodarowaniu nieruchomościami	41
7.2.4	Procedury specjalne.....	42
7.2.5	Wykup „resztówek”	42
7.3	Przyjęte mechanizmy pozyskiwania praw do nieruchomości	44
7.4	Zasady wyceny	47
7.4.1	Wycena nieruchomości	49
7.4.2	Wycena obiektów niezwiązanych trwale z nieruchomością	49
7.4.3	Wycena nasadzeń i zasiewów	49

7.4.4	Wycena pozostałych składników majątku.....	50
8	Kryteria kwalifikowalności i katalog osób uprawnionych	51
8.1	Kryteria kwalifikowalności.....	51
8.2	Katalog osób uprawnionych	51
8.3	Matryca kwalifikowalności	55
9	Konsultacje społeczne i udział społeczeństwa	58
10	Mechanizm zarządzania skargami.....	61
10.1	Ogólny mechanizm zarządzania skargami i wnioskami	61
10.2	Szczególne mechanizmy zarządzania skargami i wnioskami	62
10.3	Mechanizm zgłaszania skarg i wniosków dot. realizacji Kontraktu na roboty	66
10.3.1	Miejsce i sposób składania skarg i wniosków.....	66
10.3.2	Terminy rozpatrywania skarg i wniosków.....	67
10.3.3	Osoby odpowiedzialne za rozpatrywanie skarg i wniosków.....	67
10.3.4	Audyty i niezależny mechanizm odwoławczy	67
11	Struktura instytucjonalna oraz zespół realizacyjny	68
12	Monitorowanie i ocena	71
13	Koszty i budżet	74
14	Harmonogram pozyskiwania nieruchomości	75
15	Załączniki.....	78
15.1	Tabela śledzenia postępu pozyskania nieruchomości	78
15.2	Tabela – zestawienie nieruchomości, właścicieli i oddziaływań	78
15.3	Harmonogram nabywania nieruchomości.....	78
15.4	Mapy z naniesionymi liniami rozgraniczającymi teren inwestycji.....	78
15.5	Badanie socjoekonomiczne.....	78
15.6	Formularz składania skarg do Konsultanta (na bazie wytycznych BŚ)	78
15.7	Ulotka informacyjna.....	80
15.8	Raport z przeprowadzonej dyskusji publicznej nad projektem PPNiP	80

1 Wykaz skrótów użytych w opracowaniu

ANR	Agencja Nieruchomości Rolnych
AP	Zainteresowana społeczność (ang. <i>Affected Population</i>)
2A.1/2	Zadanie 2A.1/2 Budowa suchego zbiornika przeciwpowodziowego na potoku Goworówka miejscowość Roztoki Bystrzyckie
Bank Światowy	Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju
BKP	Biuro Koordynacji Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej Dorzecza Odry i Wisły (ODWI)
BŚ	Patrz <i>Bank Światowy</i>
GDOŚ	Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska
GIS	System Informacji Geograficznej (ang. <i>Geographic Information System</i>) – system informacji o terenie składający się z bazy danych o terenie dotyczącej określonego obszaru oraz procedur i technik dla systematycznego zbierania, aktualizacji i udostępniania danych.
GUS	Główny Urząd Statystyczny
Joint Venture	Joint Venture składające się z firm: AECOM Ltd, Halcrow Group Ltd, BRL Inżynierie, AECOM Polska sp. z o.o.
JRP	Jednostka Realizacji Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej Dorzecza Odry i Wisły (ODWI) w Regionalnym Zarządzie Gospodarki Wodnej we Wrocławiu
Inwestor	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu
Inżynier	Patrz <i>Konsultant</i>
Konsultant	Konsultant dla Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu świadczący usługi w ramach zamówienia „ <i>Nadzór projektowo-konstrukcyjny. Zarządzanie Projektem, Pomoc Techniczna i Szkolenia oraz Wsparcie Techniczne dla Projektu i Wzmocnienie potencjału instytucjonalnego JRP</i> ”
k.c.	Ustawa kodeks cywilny z dnia 23 kwietnia 1964 r. (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r. poz. 380 z późn. zm.)
k.p.a.	Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r. poz. 23 z późn. zm.)
LARPF	Ramowy Plan Pozyskania Nieruchomości i Przesiedleń (<i>Land Acquisition and Resettlement Policy Framework</i>)
MaxPP	Maksymalny poziom piętrzenia
NBP	Narodowy Bank Polski
NGO	Organizacja pozarządowa (<i>Nongovernmental Organization</i>)
NSA	Naczelny Sąd Administracyjny
OPDOW	Ochrona Przeciwpowodziowa w Dorzeczu Odry i Wisły
OOŚ	Ocena oddziaływania na środowisko

OP 4.12	Oznaczenie dokumentu zawierającego zasady przeprowadzania przymusowych przesiedleń wymagane przy dofinansowaniu Zadania pożyczką Banku Światowego: Polityka Operacyjna 4.12 – Przymusowe Przesiedlenia.
PAP	Osoba(-y) dotknięta(-e) skutkami realizacji Projektu (<i>Project Affected Person(s)</i>)
PNRI	Decyzja o pozwoleniu na realizację inwestycji w zakresie budowy przeciwpowodziowych
POPDOW	Projekt Ochrony Przeciwpowodziowej w Dorzeczu Odry i Wisły
PPNiP	Plan Pozyskania Nieruchomości i Przesiedleń
Projekt	Patrz <i>POPDOW</i>
Rzeczoznawca majątkowy/biegły	Osoba fizyczna posiadająca państwowe uprawnienia zawodowe w zakresie szacowania nieruchomości
RDOŚ	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
RZGW WR	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu
Specustawa drogowa	Ustawa z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r. poz. 2031 z późn. zm.)
Specustawa powodziowa	Ustawa z dnia 8 lipca 2010 r. o szczególnych zasadach przygotowania do realizacji inwestycji w zakresie budowy przeciwpowodziowych (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r. poz. 966 z późn. zm.)
TO	Trwałe ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości
UE	Unia Europejska
u.g.n.	Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r. poz. 1774 z późn. zm.)
u.r.o.d.	Ustawa z dnia 13 grudnia 2013 r. o rodzinnych ogrodach działkowych (Dz. U. z 2014 r. poz. 40 z późn. zm.)
WSA	Wojewódzki Sąd Administracyjny
Wykonawca	Firma lub osoba prawna realizująca Kontrakt na roboty 2A.1/2/2015 Budowa suchego zbiornika przeciwpowodziowego na potoku Goworówka miejscowość Roztoki Bystrzyckie
Zadanie	Budowa suchego zbiornika przeciwpowodziowego na potoku Goworówka miejscowość Roztoki Bystrzyckie
Zamawiający	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu
ZRID	Decyzja o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej

2 Kluczowe definicje

Następujące kluczowe definicje są stosowane w niniejszym dokumencie:

Cena nieruchomości – wynegocjowana z właścicielem nieruchomości kwota należna właścicielowi za daną nieruchomość lub część nieruchomości oparta o określoną przez uprawnionego rzeczoznawcę majątkowego wartość nieruchomości.

Ekonomiczne przesiedlenie — utrata korzyści, przychodów lub środków utrzymania wynikająca z wykupu gruntów albo utrudnień w dostępie (do ziemi, wody lub lasu) powstająca w efekcie budowy lub eksploatacji projektowanych obiektów lub powiązanych z nimi urządzeń.

Grupy wymagające udzielenia szczególnej pomocy - ludzie, którzy z powodu: płci, przynależności do grupy etnicznej, wieku, niepełnosprawności umysłowej lub fizycznej, trudnej sytuacji materialnej lub pozycji społecznej są bardziej narażeni na negatywne skutki przesiedleń niż inne grupy i którzy mogą mieć ograniczoną możliwość zgłoszenia roszczeń lub skorzystania z pomocy przy przesiedleniu lub też skorzystania z możliwości udziału w korzyściach związanych z inwestycją.

Koszt przesiedlenia – zakres odszkodowania za utracone dobra/nieruchomości obejmujący rynkową wartość dóbr/nieruchomości oraz koszty przeprowadzenia przesiedlenia.

Odszkodowanie – płacone w środkach pieniężnych lub w formie nieruchomości zamiennej za nieruchomości, które zostały nabyte lub na które oddziałuje Projekt. Odszkodowanie jest wypłacane w czasie, kiedy nieruchomość musi zostać przekazana przez właściciela inwestorowi. Zgodnie z polskim prawem w tym zakresie odszkodowanie może być wypłacane od momentu, gdy decyzja wywłaszczeniowa, co do zasady, staje się ostateczna i we wszystkich przypadkach przed zajęciem nieruchomości i zajęciem ich na cele budowlane.

OP 4.12 Przymusowe przesiedlenia — Polityka Operacyjna zawierająca główne zasady i procedury będące podstawą podejścia MBOiR do przymusowych przesiedleń związanych z projektami inwestycyjnymi.

Osoba dotknięta skutkami realizacji projektu – to każda osoba, która w wyniku realizacji projektu, traci prawo do własności lub dotyka ją utrata innych korzyści związanych z posiadaną zabudowaną infrastrukturą (mieszkalną, rolniczą lub hodowlaną), utrata rocznych lub wieloletnich zbiorów i plodów lub innych powiązanych lub ruchomych aktywów, w całości lub częściowo, trwale lub okresowo.

Przymusowe przesiedlenia – przesiedlenie jest przymusowe, kiedy jest przeprowadzane bez zgody osoby przesiedlanej (wbrew jej woli) lub w wyniku udzielenia zgody pod przymusem (bez możliwości wyrażenia sprzeciwu na przesiedlenie) np. przez wywłaszczenie.

Wywłaszczenie - polega na pozbawieniu lub ograniczeniu służącego określonej osobie prawa rzeczowego do oznaczonej nieruchomości na mocy indywidualnego aktu prawnego.

Zakup/dobrowolna sprzedaż – transakcja odpłatnego nabycia prawa do nieruchomości od jej właściciela/władającego za zaakceptowaną przez obie strony cenę wówczas gdy właściciel ma możliwość odmówienia tej transakcji. Jeśli projekt ucieka się do wywłaszczenia wówczas zakup nie jest uważany za dobrowolny (tj. chętny kupujący/chętny sprzedawca).

Wartość odtworzeniowa – odszkodowanie za utratę dóbr wycenione w oparciu o ich wartość rynkową wraz ze wszelkimi kosztami transakcyjnymi (np. podatki, opłaty), którego celem jest wystarczająco efektywne zastąpienie utraconych dóbr (wartość odtworzeniowa). W tej wartości nie ujmuje się deprecjacji majątku.

3 Wprowadzenie

3.1 OPIS PROJEKTU

Niniejszy dokument stanowi Plan Pozyskiwania Nieruchomości i Przesiedleń dla Zadania 2A.1/2 Budowa suchego zbiornika przeciwpowodziowego na potoku Goworówka miejscowość Roztoki Bystrzyckie. Zadanie jest realizowane w ramach Komponentu 2: Ochrona przed powodzią Kotliny Kłodzkiej Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej w Dorzeczu Odry i Wisły. Projekt Ochrony Przeciwpowodziowej w Dorzeczu Odry i Wisły (POPDOW), jest realizowany przy pomocy międzynarodowych instytucji finansowych, w tym Międzynarodowego Banku Odbudowy i Rozwoju (nazywanego również Bankiem Światowym) oraz Banku Rozwoju Rady Europy, jak również przy wsparciu środków z Funduszu Spójności oraz budżetu państwa. Celem Projektu OPDOW jest poprawa ochrony przed powodzią dla osób mieszkających w wybranych obszarach dorzecza Odry i dorzecza górnej Wisły oraz wzmocnienie zdolności instytucjonalnych administracji publicznej do bardziej skutecznego ograniczania skutków powodzi. W wyniku realizacji Projektu powstanie infrastruktura zarządzania powodziowego wraz z powiązanymi z nią środkami technicznymi w trzech wyodrębnionych obszarach Polski: (i) dorzecze Środkowej i Dolnej Odry; (ii) Kotliną Kłodzka (dorzecze Nysy Kłodzkiej); oraz (iii) dorzecze Górnej Wisły.

W zakresie dokonywania zajęć nieruchomości formalne ramy Projektu określa Ramowy Plan Pozyskiwania Nieruchomości i Przesiedleń dostępny pod adresem internetowym:

http://www.odrapcu.pl/doc/OVFMP/Ramowy_dokument_dotyczący_Przesiedlen_i_Pozyskiwania_Nieruchomosci.pdf

Zakres ochrony przed powodzią Kotliny Kłodzkiej obejmuje zabezpieczenie przeciwpowodziowe jej mieszkańców (około 234 tys. osób) i obszarów zabudowanych o łącznej powierzchni około 497 ha. W ramach inwestycji przewidziana jest również ochrona około 250 gospodarstw w trybie indywidualnym. Zagrożenie przeciwpowodziowe Kotliny Kłodzkiej wynika przede wszystkim z niewystarczającej przepustowości koryt rzek i potoków oraz obiektów komunikacyjnych, zbyt małej ilości zbiorników przeciwpowodziowych, niewystarczającej ilości i wysokości obwałowań. Do tego dochodzi zły stan techniczny istniejących obiektów przeciwpowodziowych nie zapewniający ochrony powodziowej mieszkańcom terenów nadbrzeżnych. Zakres prac związanych z ochroną przeciwpowodziową Kotliny Kłodzkiej obejmuje podjęcie działań zarówno w ramach obrony czynnej - podkomponent 2A, jak i w ramach ochrony biernej - podkomponent 2B.

Do działań realizowanych w ramach Komponentu 2: Kotliną Kłodzka o największym potencjale oddziaływania na zainteresowaną społeczność (ang. *Affected Population* - AP) należy zaliczyć budowę suchych zbiorników retencyjnych, a także działania polegające na budowie wałów, modernizacją wałów oraz rozbiórka budowli. Konieczna może być fizyczna relokacja kilku gospodarstw domowych i budynków niemieszkalnych. Wystąpić mogą również oddziaływania na możliwość prowadzenia działalności gospodarczej (na terenach miejskich) lub rolniczej (na terenach wiejskich).

Podkomponent 2B - Ochrona bierna

Zakres ochrony biernej obejmuje zabezpieczenie przeciwpowodziowe terenów położonych wzdłuż czterech głównych rzek Kotliny Kłodzkiej: Nisy Kłodzkiej, Ścinawki, Białej Łądeckiej z głównym lewobrzeżnym dopływem rzeką Morawką oraz Bystrzycy Dusznickiej z głównym lewobrzeżnym dopływem rzeką Kamienny Potok.

Ochrona bierna obejmuje: przebudowę i remont istniejących ubezpieczeń brzegowych oraz zwiększenie przepustowości koryt rzek i potoków, budowę nowych lub przebudowę istniejących obwałowań i murów ochronnych, zwiększenie przepustowości istniejących jazów i stopni regulacyjnych, zwiększenie przepustowości istniejących budowli mostowych i kładek, indywidualne zabezpieczenie gospodarstw lub przeniesienie niemożliwych do ochrony zabudowań poza granice zalewów powodziowych.

Inwestorem Zadania jest Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, który przy pozyskiwaniu nieruchomości niezbędnych na cele realizacji Zadania działa w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa. Nieruchomości pozyskane w ramach realizacji Zadania oddane zostaną w trwały zarząd Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu.

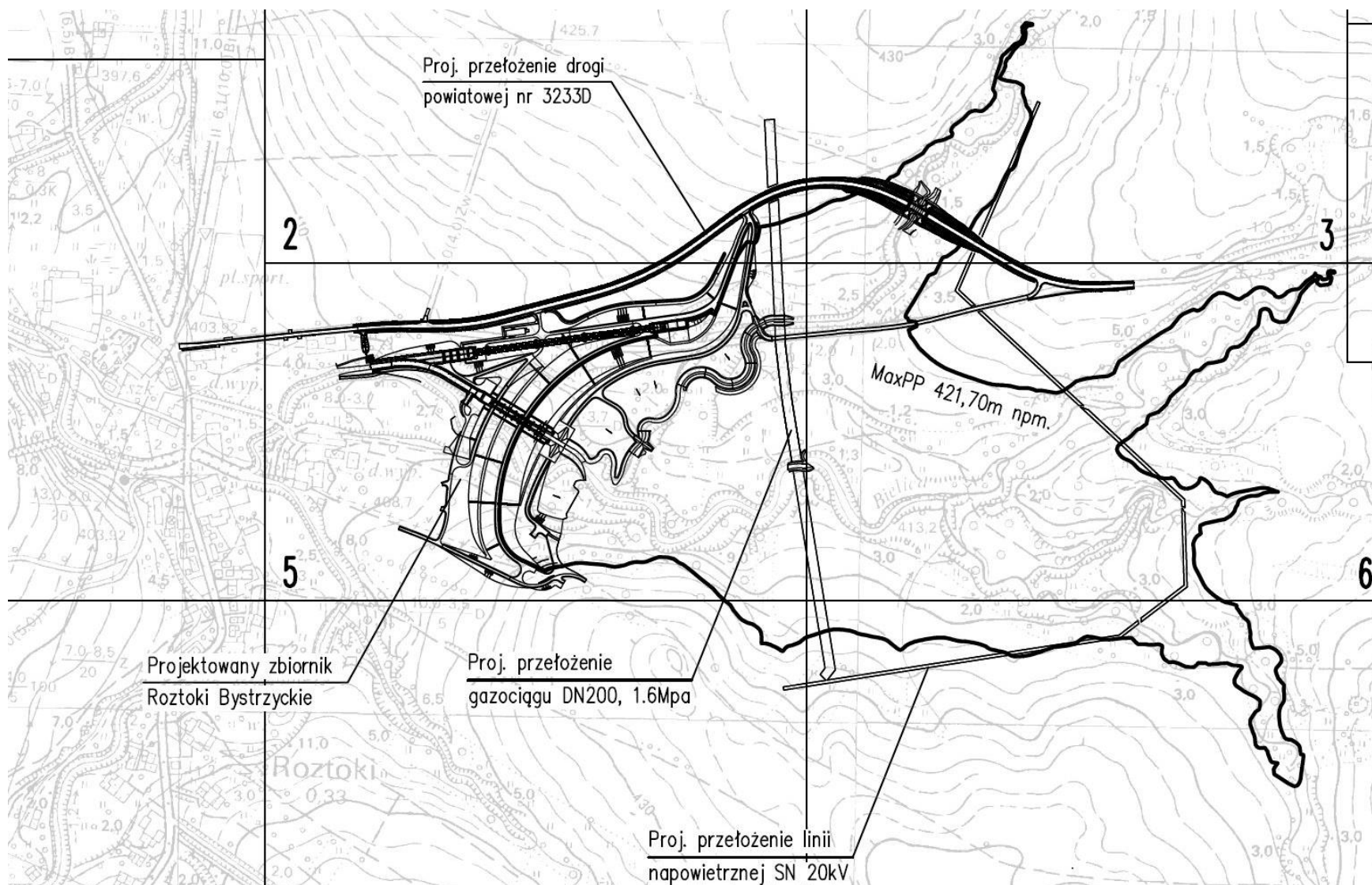
Zadanie 2A.1/2 Budowa suchego zbiornika przeciwpowodziowego na potoku Goworówka miejscowość Roztoki Bystrzyckie położone jest w Gminie Międzyzlesie, w ujściowym odcinku potoku Goworówka, w odległości około 150,0m na wschód od skrajnej zabudowy wsi Roztoki Bystrzyckie (powyżej miejscowości).

Biorąc pod uwagę istniejące przepisy dotyczące realizacji inwestycji w zakresie budowli przeciwpowodziowych oraz realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych Zadanie zostało podzielone na dwie części:

- Budowa suchego zbiornika przeciwpowodziowego Roztoki Bystrzyckie na potoku Goworówka. Projekt ten realizowany będzie zgodnie ze specustawą powodziową. Projekt ten obejmie przełożenie kablowej napowietrznej linii energetycznej SN 20kV, doziemnego gazociągu DN200, 1.6MPa oraz rozbiórkę/likwidację lub przełożenie dróg gminnych nie będących drogami publicznymi.
- Przełożenie drogi powiatowej nr 3233D Roztoki-Goworów-Międzyzlesie na terenie obrębu Roztoki kolidującej z budową suchego zbiornika przeciwpowodziowego Roztoki Bystrzyckie na potoku Goworówka. Projekt ten realizowany będzie zgodnie ze specustawą drogową. Projekt realizowany będzie w porozumieniu z właściwym zarządcą drogi - Zarządem Dróg Powiatowych w Kłodzku.

Zbiornik Roztoki Bystrzyckie projektuje się jako jednofunkcyjny. Podstawową i jedyną funkcją zbiornika będzie ochrona przeciwpowodziowa. Zbiornik będzie zbiornikiem suchym. Zbiornik składać będzie się z dwóch zasadniczych części: zapory i czaszy zbiornika.

Zgodnie z zasadami funkcjonowania suchych zbiorników przeciwpowodziowych, podczas normalnej eksploatacji potok Goworówka swobodnie przepływać będzie przez czaszę zbiornika i urządzenia spustowe. W momencie, gdy przepływ stanie się większy od dopuszczalnego w czaszy zbiornika zatrzymana zostanie część wód fali powodziowej aż do momentu, kiedy przepływ w potoku zacznie ponownie maleć. Na terenie czaszy zbiornika koryto potoku pozostanie w stanie naturalnym, a czasza zbiornika wykorzystywana będzie jako łąki i pastwiska.

Mapa 1 – Lokalizacja suchego zbiornika przeciwpowodziowego na potoku Goworówka miejscowość Roztoki Bystrzyckie

W związku z realizacją zbiornika konieczne będzie zajęcie 56 nieruchomości o łącznym areale 79,52 ha, z czego działki prywatne stanowią 41,82 ha, a działki będące własnością gminy Międzyzlesie 0,65 ha. Około 31 nieruchomości planowanych pod zajęcia trwałe stanowią zatem nieruchomości osób prywatnych.

Trzy nieruchomości, znajdujące się w obszarze realizacji Zadania o powierzchni 3,76 ha są własnością Skarbu Państwa w trwałym zarządzie RZGW we Wrocławiu.

W związku z realizacją Zbiornika nie wystąpią przesiedlenia fizyczne lub ekonomiczne, a realizacja Zadania nie będzie miała istotnego wpływu na przychody gospodarstw domowych.

Zakres projektowanej inwestycji obejmuje:

1. Przełożenie lub rozbiórkę istniejących elementów kolidujących z inwestycją w tym w szczególności:
  - a. Wycinkową regulację koryta potoku Nowinka w czaszy zbiornika - przełożenie koryta istniejącego, regulację koryta istniejącego oraz odbudowę koryta na odcinku kolidującym z przebudowywanym gazociągiem DN200, 1.6Mpa.
  - b. Wycinkową regulację koryta potoku Goworówka w czaszy zbiornika - odbudowę koryta na odcinku kolidującym z przebudowywanym gazociągiem DN200, 1.6Mpa.
  - c. Przełożenie istniejącej drogi gminnej nie będącej drogą publiczną (działka nr 251/3, arkusz mapy AM1, obręb Roztoki) - rozbiórkę i budowę w nowej lokalizacji.
  - d. Rozbiórkę istniejącej drogi gminnej nie będącej drogą publiczną (działka nr 238, arkusz mapy AM1, obręb Roztoki) na odcinku kolidującym z budową zbiornika. Droga na dalszym odcinku zostanie włączona w projektowany układ dróg wewnętrznych.
  - e. Przełożenie kablowej linii napowietrznej SN 20kV - rozbiórkę i budowę w nowej lokalizacji.
  - f. Przełożenie gazociągu DN200, 1.6 Mpa - rozbiórkę i budowę w tej samej lokalizacji.
  - g. Rozbiórkę nieczynnego rurociągu wraz z rowem (młynówką) na odcinku kolidującym z korpusem zapory ziemnej (działka nr 251/1, arkusz mapy AM1, obręb Roztoki).
  - h. Rozbiórkę fundamentów budynku na działce nr 242/5, arkusz mapy AM1, obręb Roztoki.
2. Budowę obiektów zbiornika w tym w szczególności:
  - a. Budowę zapory ziemnej wraz z kształtowaniem stanowiska górnego (przedpoła zapory) i dolnego stopnia.
  - b. Budowę urządzeń zrzutowych (urządzeń spustowych i urządzeń przelewowych).

- c. Wycinkową regulację koryta potoku Goworówka w obrębie stanowiska dolnego i górnego stopnia.
  - d. Formowanie czaszy zbiornika wraz z kształtowaniem skarp czaszy zbiornika.
  - e. Budowę dróg obsługowych (wewnętrznych).
  - f. Wykonanie urządzeń kontrolno-pomiarowych i automatyzacji obiektu.
  - g. Budowę budynku zaplecza.
3. Wykonanie nasadzeń i kształtowanie elementów zielonych na obszarze projektowanej inwestycji.
  4. Wykonanie instalacji infrastruktury technicznej w zakresie wykonania nowych sieci dla potrzeb projektowanego obiektu związanych z przyłączeniem obiektu do sieci elektrycznej i telekomunikacyjnej, zasilaniem, oświetleniem, sterowaniem oraz instalacjami sanitarnymi.
  5. Wykonanie robót technologicznych w tym w szczególności:
    - a. Wykonanie dołów budowlanych (fundamentowych) dla potrzeb budowy zapory i urządzeń zrzutowych.
    - b. Wykonanie dróg technologicznych związanych z realizacją inwestycji.

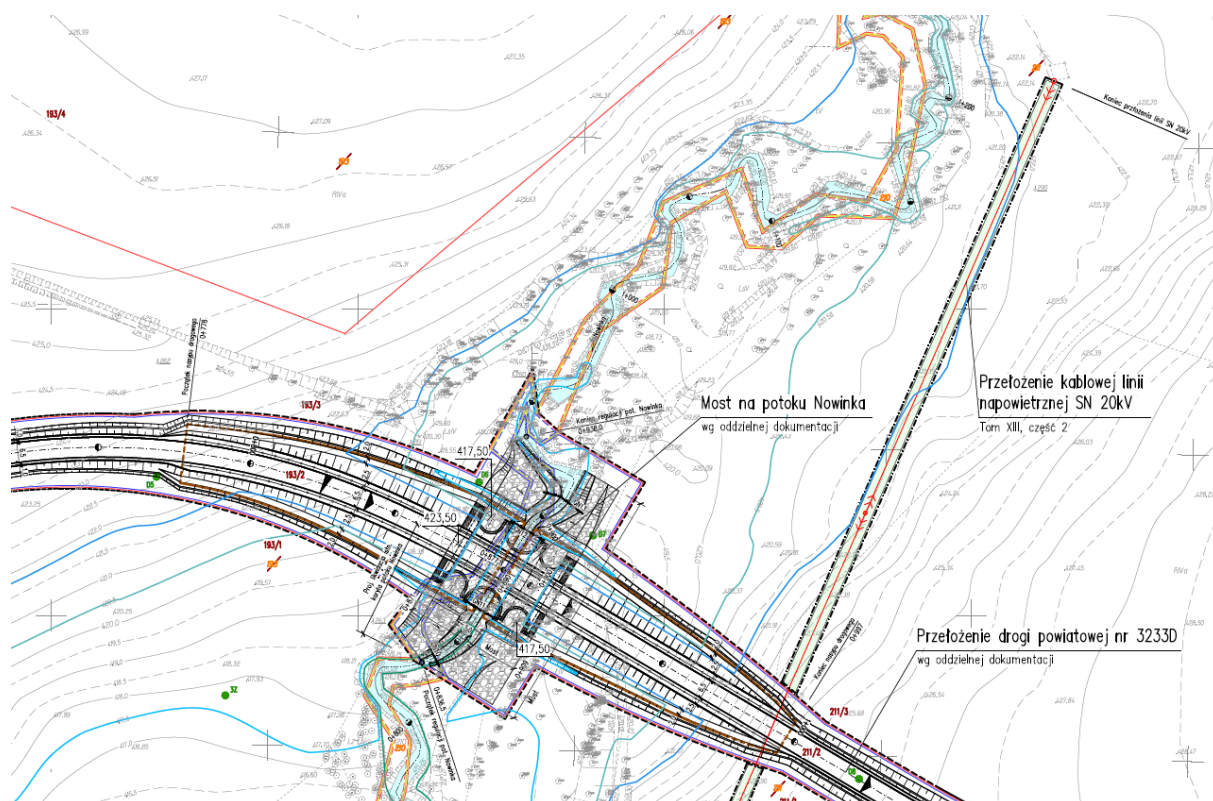
3.2 OBSZAR REALIZACJI ZBIORNIKA

Zgodnie z podziałem administracyjnym Polski Zadanie realizowane będzie w obrębie dwóch sołectw: część czaszy Zbiornika wraz z zaporą położona będzie w sołectwie Roztoki, a pozostała, niewielka część czaszy w sołectwie Michałowice.

Obydwa sołectwa położone są w północnej części gminy Międzyzlesie. Gmina Międzyzlesie jest najbardziej na południe wysuniętą gminą powiatu kłodzkiego, jak również województwa dolnośląskiego (gmina graniczna z Republiką Czeską).

Obszar projektowanego Zbiornika użytkowany jest głównie rolniczo, tylko 9,5 ha stanowią lasy i zadrzewienia.

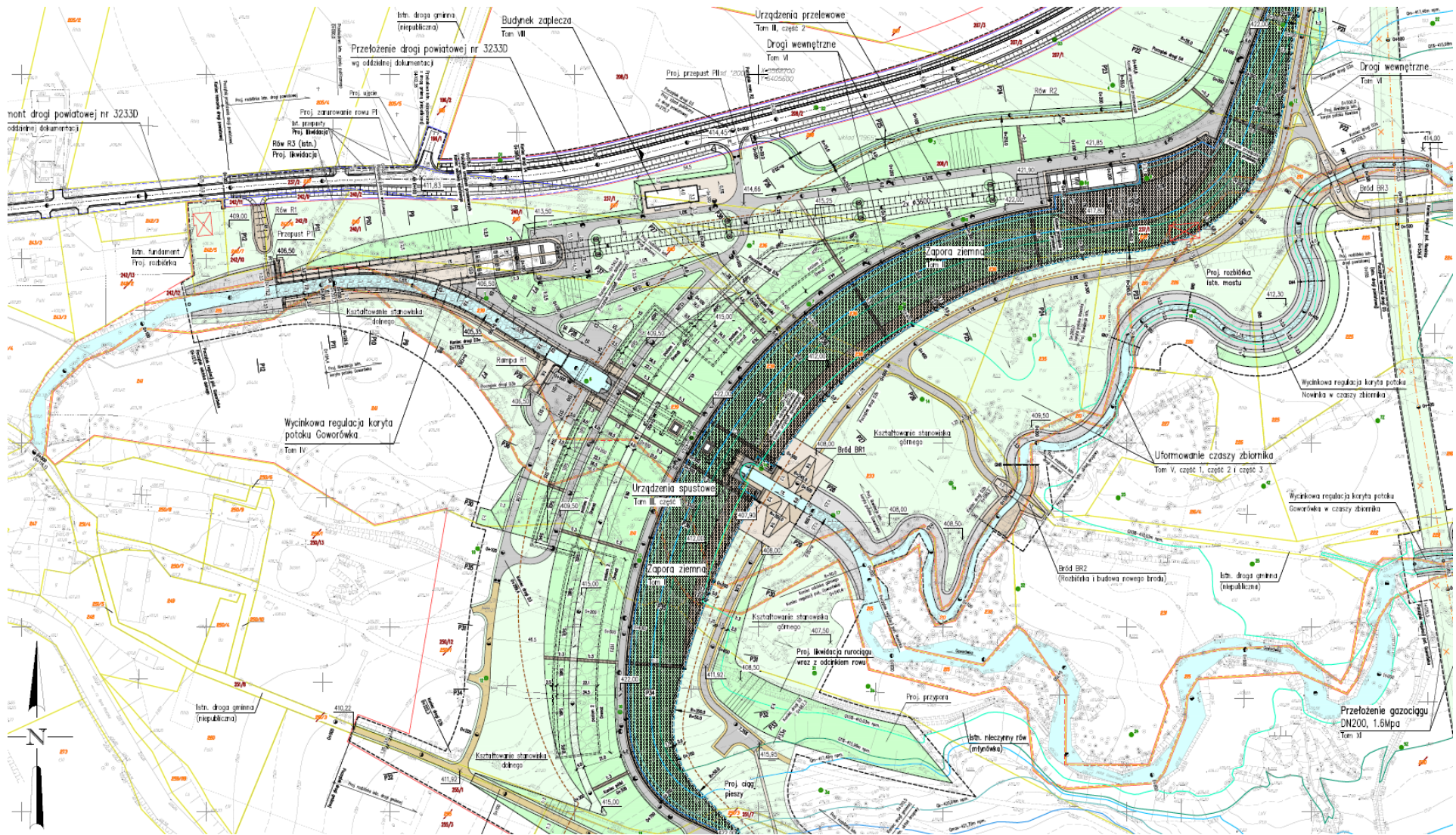
Zapora Zbiornika wybudowana zostanie (licząc w linii prostej od korony zapory) w odległości około 210,0 m na wschód, od najbliższych zabudowań wsi Roztoki z zabudową usytuowaną wzdłuż drogi krajowej nr 33; w odległości około 1,5 km na zachód od najbliższych zabudowań wsi Gajnik z zabudową usytuowaną wzdłuż drogi powiatowej Roztoki-Goworów; w odległości około 2,3 km na zachód od najbliższych zabudowań wsi Michałowice z zabudową usytuowaną wzdłuż drogi powiatowej Roztoki-Goworów nr 3233D. Obszar projektowanej czaszy Zbiornika przecina linia energetyczna ŚN 20kV, gazociąg G200 oraz droga powiatowa nr 3233D wraz z mostem zlokalizowanym nad potokiem Nowinka.

Mapa 2 – Lokalizacja projektowanego mostu na potoku Nowinka wraz z projektowanym przełożeniem linii kablowej napowietrznej SN 20 kV i projektowanym przełożeniem drogi powiatowej 3233D. Północno wschodni obszar realizacji projektu.

Strukturę użytkowania obszaru realizacji Zbiornika przedstawia poniższa tabela:

POWIERZCHNIE POSZCZEGÓLNYCH CZĘŚCI ZAGOSPODAROWANIA TERENU	
Opis obiektu	Powierzchnia [ha]
Powierzchnia projektowanych dróg wewnętrznych wraz z pobocznymi	1,51
Powierzchnia projektowanej drogi powiatowej wraz z pobocznymi	1,31
Powierzchnia projektowanej zabudowy (budynek zaplecza, urządzenia zbiornika)	1,69
Powierzchnia projektowanych drzewostanów leśnych	21,58
Powierzchnia projektowanych trawników	13,66

Mapa 3 – Lokalizacja zapory ziemnej

3.3 WYDANE DECYZJE ADMINISTRACYJNE

Dla Zadania wydane zostały następujące decyzje administracyjne:

- decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 18.12.2015 r. znak WOOŚ.4233.1.2015.AW.23 ustalająca środowiskowe uwarunkowania dla przedsięwzięcia pn. Budowa suchego zbiornika przeciwpowodziowego „Roztoki Bystrzyckie” na potoku Goworówka w pobliżu miejscowości Roztoki, gmina Międzyzylesie, województwo dolnośląskie;
- decyzja Burmistrza Miasta i Gminy Międzyzylesie z dnia 15.01.2016 r. znak ITiG.603.2-D.2015.2016 stwierdzająca brak potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięcia pn. Budowa suchego zbiornika przeciwpowodziowego „Roztoki Bystrzyckie” na potoku Goworówka w pobliżu miejscowości Roztoki, gmina Międzyzylesie, województwo dolnośląskie w zakresie przebudowy (rozbiórki i budowy w nowej lokalizacji) drogi powiatowej nr 3233D Roztoki-Goworów-Międzyzylesie wraz z budową niezbędnych zjazdów dla inwestycji;
- decyzja Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 29.06.2016 r. znak DOW-W-I.7322.34.2016.UU udzielająca pozwolenia wodnoprawnego na wykonanie urządzeń wodnych, szczególne korzystanie z wód i regulację wód w ramach realizacji inwestycji „Budowa suchego zbiornika przeciwpowodziowego „Roztoki Bystrzyckie” na potoku Goworówka w pobliżu miejscowości Roztoki, gmina Międzyzylesie, województwo dolnośląskie”.
- Decyzja Starosty Kłodzkiego z dnia 25.08.2016 r. znak OŚR.6341.93.2016.DW.ŚW2 udzielająca pozwolenia wodnoprawnego na zadanie „Przełożenie drogi powiatowej nr 3233D kolidującej z budową suchego zbiornika przeciwpowodziowego Roztoki Bystrzyckie”.

4 Podstawowe zasady przyjęte w PPNiP

O ile nie zostaną zaplanowane i wdrożone odpowiednie środki minimalizujące i zapobiegające, zajęcia nieruchomości mogą tworzyć i wzmacniać nierówności społeczne, powodować wykluczenia społeczne oraz skutkować trwałymi szkodami środowiskowymi. W związku z tym w procesie projektowania i wdrażania procesu pozyskiwania nieruchomości i wysiedleń należy kierować się poniższymi zasadami:

1. Zapewnienie minimalizacji, a w miarę możliwości uniknięcia dokonywania stałych zajęć nieruchomości. Tam, gdzie nie da się uniknąć dokonywania stałych zajęć, zastosowanie znajdą procedury i wymagania określone w niniejszym PPNiP, a dotyczące minimalizowania wpływu zajęć nieruchomości na zainteresowane strony.
2. Procedury wywłaszczeniowe nie powinny pogorszyć warunków życia ludności, ale zapewnić co najmniej ich odtworzenie do poziomu sprzed realizacji Projektu.
3. Wszystkie osoby dotknięte skutkami realizacji Projektu biorą udział w konsultacjach społecznych na równych zasadach, z uwzględnieniem potrzeb grup szczególnie wrażliwych. Otrzymają one również możliwość skutecznego udziału w procesie rozwoju Projektu oraz dostęp do mechanizmów składania skarg i wniosków.
4. Osoby dotknięte skutkami realizacji Projektu mają dostęp do uczciwej, sprawiedliwej i niedrogiej procedury odwoławczej przed niezależnym organem lub przed sądem oraz do przeprowadzenia tej procedury bez zbędnej zwłoki.
5. Wszystkie zajęcia nieruchomości, zarówno stałe, jak i czasowe będą realizowane zgodnie z procedurami określonymi w prawie polskim i OP 4.12. PPNiP jest zgodny z LARPF

(zob.http://www.odrapcu.pl/doc/OVFMP/Ramowy_dokument_dotyczacy_Przesiedlen_i_Pozyskiwania_Nieruchomosci.pdf).

6. PPNiP dotyczy stałych lub czasowych zajęć nieruchomości, a także stałych lub czasowych ograniczeń w korzystaniu z nieruchomości, w szczególności skutkujących utratą (czasową lub całkowitą) źródeł przychodów albo obniżeniem standardu życia.
7. Wdrażanie PPNiP będzie monitorowane i dokumentowane, a po zakończeniu zostanie poddane ocenie przez Bank Światowy.
8. Proces partycypacji społecznej, działania osłonowe i minimalizujące będą prowadzone przy założeniu konieczności zapewnienia równego traktowania bez względu na wiek, płeć czy niepełnosprawność osób dotkniętych skutkami realizacji Projektu. Szczególną uwagę należy poświęcić tym gospodarstwom domowym, których członkowie/członka należą do szczególnie wrażliwych grup społecznych.
9. PPNiP są planowane i realizowane jako integralna część Projektu. Pełne koszty związane z koniecznością zaplanowania i wdrożenia działań kompensacyjnych zostaną włączone do kosztów i korzyści Projektu.
10. Kompensacja dla osób dotkniętych ekonomicznie skutkami realizacji projektu nastąpi przed rozpoczęciem robót budowlanych na wywłaszczonej nieruchomości.

11. W ramach działań kompensacyjnych priorytet zostanie przyznany kompensacji na zasadach „ziemia za ziemię” poprzez przyznanie nieruchomości o podobnym potencjale produkcyjnym. Odszkodowanie pieniężne będzie stosowane tam, gdzie zajęcie nieruchomości lub jej części pozostaje bez wpływu na możliwość wykorzystywania nieruchomości na dotychczasowe cele, jak również tam, gdzie osoba ekonomicznie dotknięta skutkami Projektu wyraża wolę otrzymania rekompensaty pieniężnej. Odszkodowanie pieniężne będzie stosowane również tam, gdzie brak jest odpowiedniej nieruchomości zamiennej.
12. Nieruchomości podlegające zajęciom czasowym po zakończeniu robót zostaną przywrócone do stanu pierwotnego tak, aby umożliwić ich właścicielom lub użytkownikom korzystanie z tych nieruchomości w sposób, w jaki czynili to przed realizacją Projektu.
13. Niezależnie od tytułu prawnego do nieruchomości, wszystkie osoby dotknięte skutkami realizacji Projektu otrzymają wsparcie różnego rodzaju, zgodnie z Matrycą Działań Kompensujących znajdującą się w niniejszym PPNiP. Brak tytułu prawnego do nieruchomości nie powinien być przeszkodą dla otrzymania kompensacji i/albo wsparcia innego rodzaju. Szczegółowe zasady pozyskiwania nieruchomości, prowadzenia procedury udziału społecznego oraz działania minimalizujące, zapobiegawcze, osłonowe i kompensacyjne zostaną określone w PPNiP.

W razie potrzeby, PPNiP będzie podlegać aktualizacji w miarę postępu prac projektowych oraz pojawiania się nowych okoliczności faktycznych i prawnych.

5 Minimalizacja wpływu

5.1 ODDZIAŁYWANIA SPOŁECZNE

W świetle OP 4.12 za oddziaływania społeczne związane z wywłaszczeniami uznaje się wszelkie bezpośrednie straty, ekonomiczne i społeczne, wynikające z wywłaszczenia nieruchomości, stałego ograniczenia dotychczasowego sposobu użytkowania lub dostępu do nieruchomości. W związku z tym dla oceny istotności oddziaływań społecznych jako podstawowe kryterium przyjmuje się procentowy stosunek całej nieruchomości i jej wywłaszczonej części. Należy też uwzględnić dane pozyskane w trakcie badania socjoekonomicznego.

Dla oszacowania oddziaływań społecznych na potrzeby niniejszego PPNiP przyjęto następujące kryteria, zgodne z OP 4.12:

- oddziaływania drugorzędne – w przypadku gospodarstw rolnych będą to oddziaływania, gdzie przejściu podlega mniej niż 10% ziemi lub zasobów danego gospodarstwa, przy jednoczesnym braku relokacji fizycznej. W przypadku innych nieruchomości za oddziaływania drugorzędne uznano oddziaływania, gdzie utracie podlega mniej niż 20% ziemi lub zasobów danego gospodarstwa, przy jednoczesnym braku relokacji fizycznej,
- oddziaływania istotne – w przypadku gospodarstw rolnych za istotne uznano te oddziaływania, gdzie utracie podlega więcej, niż 10 % ziemi lub zasobów danego gospodarstwa albo linia podziału nieruchomości przebiega w sposób uniemożliwiający prowadzenie na nieruchomości produkcji rolnej/sadowniczej. W przypadku nieużytków oraz nieruchomości innych, niż rolne za oddziaływania istotne należy uznać utratę więcej, niż 20 % ziemi należącej do danego gospodarstwa.

Dla wprowadzenia podziału na oddziaływania istotne i drugorzędne przyjęto graniczną wartość 10 %, ponieważ inwestycja jest prowadzona w warunkach wiejskich. W związku z tym dla części mieszkańców prowadzących gospodarstwa rolne utrata ponad 10 % powierzchni nieruchomości użytkowanej rolniczo będzie miała wpływ na ograniczenie przychodów gospodarstwa domowego. Przy ocenie istotności oddziaływań uwzględniono również informacje uzyskane podczas badań socjoekonomicznych oraz oceny oddziaływania na środowisko, w szczególności związane z możliwością prowadzenia dotychczasowej działalności na obszarze planowanym pod zajęcia czasowe, czy oddziaływaniami na elementy środowiska (wody, hałas, powietrze, itp.). Wzięto również pod uwagę wrażliwość społeczną analizowanego gospodarstwa domowego, rozumianą jako narażenie na ryzyka i istotność oddziaływań, wrażliwość na te ryzyka i skutki oraz zdolności adaptacyjne.

5.1.1 Występowanie oddziaływań istotnych

Oddziaływania istotne zidentyfikowano na podstawie przeprowadzonych badań terenowych, spotkań publicznych oraz indywidualnych spotkań z PAP prowadzonych w ramach zaangażowania zainteresowanych stron w proces przygotowania niniejszego PPNiP.

W sposób szczegółowy oddziaływania te zostały omówione w załączniku nr 2 do niniejszego PPNiP. Załącznik ten nie podlega upublicznieniu z uwagi na ochronę danych osobowych.

Realizacja Zadania nie będzie miała istotnych oddziaływań; istotniejsze oddziaływania opisano w tabeli poniżej.

W odniesieniu do wszystkich gospodarstw możliwa jest kompensata na zasadach „ziemia za ziemię”, pod warunkiem znalezienia odpowiedniej nieruchomości zamiennej.

Lp. No.	Nr Gospodarstwa	Obręb Precinct	Arkusze	Nr działki przed podziałem Stand No.	Nr działki po podziale (N - nie dotyczy) Stand No. For development, after the division (N - not applicable)	Uwagi Remarks	Powierzchnia całkowita działki przed podziałem Total area of the plot before the division [ha]	Powierzchnia zajęcia stałego (N - nie dotyczy) Area of permanent occupation [ha] (N - not applicable)	% udział zajęć stałych (wywłaszczanych) do całkowitej powierzchni działki przed podziałem % share of permanent occupation (expropriated) to the total area of the plot before the division	Oddziaływanie S- istotne, M - nieistotne Impact S- severe M - minor	Przeznaczenie gruntu/ Purpose of use
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Gospodarstwo nr 1	Roztoki	1	251/1	251/9	Gospodarstwo domowe 9 osób. Struktura przychodów zróżnicowana (przychody z pracy najemnej, gospodarstwo rolne - 45%). Większość upraw i pastwisk zlokalizowana poza obszarem Zbiornika. Pastwisko na obszarze Zbiornika wykorzystywane jako źródło siana.	0,7100	0,4381	61,70%	M	Łąki trwałe, Grunty orne
2		Roztoki	1	255	255/1		5,3900	0,1644	3,05%	M	Pastwiska, Grunty orne
3		Roztoki	1	255	255/2		5,3900	0,2177	4,04%	M	Pastwiska, Grunty orne
4	Gospodarstwo nr 2	Roztoki	1	224	N	Oficjalny właściciel zmarł w 2008 r.; konieczność zmiany danych w ewidencji gruntów (możliwe tylko przez właściciela). Gospodarstwo domowe - 5 osób, w tym osoby starsze i dzieci. Gospodarstwo indywidualne w rolnictwie - ok. 40% miesięcznych przychodów. Jedynie część działalności - zbiór siana- prowadzona na obszarze Zbiornika (brak danych dotyczących rocznego plonu i przychodu na tym obszarze). Uprawy znajdują się na obszarze poza terenem Zbiornika.	0,7400	0,7400	100,00%	M	Grunty orne
5		Roztoki	1	216/3	N		1,3000	1,3000	100,00%	M	Łąki trwałe
6		Roztoki	1	223	N		1,2200	1,2200	100,00%	M	Grunty orne
7	Gospodarstwo nr 3	Roztoki	1	216/2	N	Gospodarstwo - 4 dorosłe osoby. Główne źródła utrzymania: praca najemna, renta oraz gospodarstwo rolne (20%). Na obszarze Zbiornika znajduje się łąka - źródło siana na sprzedaż. Główna działalność rolnicza prowadzona poza obszarem Zbiornika.	0,6000	0,6000	100,00%	M	Pastwiska, Łąki trwałe
8		Roztoki	1	231	N		1,4800	1,4800	100,00%	M	Grunty orne, Łąki trwałe, Grunty zadrzewione i zakrzewione-grunty orne
9	Gospodarstwo nr 4	Roztoki	1	217/2	N	Gospodarstwo domowe - 3 dorosłe osoby. Przychody: praca najemna, emerytura oraz gospodarstwo rolne (ok. 35% całkowitych przychodów). Teren zajęty pod Zbiornik to 20% wszystkich gruntów rolnych tego gospodarstwa domowego, ale aż 45% pól uprawnych (uprawy pszenicy ozimej oraz jęczmienia jarego). Uprawy na terenach nieobjętych zajęciami to gorczyca i ziemniaki. Przedstawiciel gospodarstwa, w związku z procedurą wywłaszczenia, przejawia daleko idące obawy dotyczące utraty znacznej części przychodu i spadku łącznej wartości samego gospodarstwa.	1,8000	1,8000	100,00%	M	Grunty orne
10	Gospodarstwo nr 5	Roztoki	1	217/1	N	Gospodarstwo domowe 2 dorosłe osoby. Przychody: emerytura, renta, gospodarstwo rolne - ok. 20%. Na obszarze objętym zajęciem pozyskiwane jest siano (niewielki przychód roczny). Pozostała działalność rolnicza (uprawa ziemi, hodowla kur) wykonywana poza obszarem objętym zajęciem.	1,1000	1,1000	100,00%	M	Grunty orne
11		Roztoki	1	213	N		2,0300	2,0300	100,00%	M	Grunty orne
12		Roztoki	1	216/1	N		1,1500	1,1500	100,00%	M	Pastwiska, Grunty zadrzewione i zakrzewione-Pastwiska
13	Gospodarstwo nr 6	Roztoki	1	228	N	Brak możliwości oceny z uwagi na liczne odmowy odpowiedzi; ziemia zajęta na potrzeby realizacji Zbiornika to źródło części przychodów - brak danych. Brak danych co do struktury przychodu.	0,9800	0,9800	100,00%	brak danych	Łąki trwałe, Grunty zadrzewione i zakrzewione - łąki trwałe
14		Roztoki	1	221	N		0,6500	0,6500	100,00%	brak danych	Łąki trwałe, Grunty zadrzewione i zakrzewione - łąki trwałe
15	Gospodarstwo nr 7	Roztoki	1	347	N	Gospodarstwo domowe - 2 dorosłe osoby (1 starsza). Struktura przychodów: emerytura, działalność rolnicza. Dominująca część działalności rolniczej zlokalizowana poza obszarami zajęć. Na terenie planowanym pod Zbiornik znajduje się pastwisko wykorzystywane do wypasu bydła (4 krowy i cielaki).	1,3600	1,3600	100,00%	M	Grunty zadrzewione i zakrzewione-Pastwiska, Grunty orne, Pastwiska

5.2 ROZPATRYWANE ALTERNATYWY

W ramach koncepcji programowo przestrzennej wykonano cztery warianty koncepcji suchego zbiornika Roztoki Bystrzyckie, które przedstawiono odpowiednio jako: wariant I, II, III i IV.

- Wariant I – Rzędna korony zapory 420,00m npm. Maksymalny poziom piętrzenia 419,37m npm.
- Wariant II – Rzędna korony zapory 422,00m npm. Maksymalny poziom piętrzenia 420,72m npm.
- Wariant III i IV – Rzędna korony zapory 421,70m npm. Maksymalny poziom piętrzenia 420,53m npm.

W wariantach II, III i IV koronę zapory wyniesiono do poziomu zbliżonego do rzędnej z wcześniejszych analiz budowy zbiornika „Roztoki Bystrzyckie” przeprowadzonych na etapie studium ochrony przed powodzią Kotliny Kłodzkiej ze szczególnym uwzględnieniem ochrony miasta Kłodzka. W wariantach I koronę zapory obniżono. Różnica pomiędzy rzędną korony w rozwiązaniu pierwszym i pozostałych wynosi około 2,0m. Różnica pomiędzy wariantami to także lokalizacja korpusu zapory. Zaporę w wariantach I i II projektuje się zlokalizować w km 0+540 a w wariantach III i IV w km 0+654 potoku Goworówka.

Przyjęty poziom korony oraz lokalizacja zapory miały bezpośrednie przełożenie na uzyskaną objętość zbiornika a to z kolei skutkowało stopniem uzyskanej redukcji fal powodziowych. Z przeprowadzonych analiz okazało się, że powyższe ma znaczenie dopiero przy falach powodziowych większych od przepływów odpowiadających wodzie miarodajnej. W przypadku przepływów o wielkości fali miarodajnej dla wszystkich wariantów uzyskano redukcję fali powodziowej na poziomie około 74%. W przypadku przepływów o wielkości fali kontrolnej redukcja fali powodziowej dla poszczególnych wariantów była różna. Dla wariantu I uzyskano redukcję fali powodziowej na poziomie około 35%, dla wariantu II na poziomie około 72%, a dla wariantu III i IV na poziomie 32%.

Dla wszystkich czterech wariantów konstrukcję zapory projektuje się jako ziemną o nachyleniu skarp 1:3 i szerokości korony 6,0m. W każdym z wariantów od strony odpowietrzanej projektuje się dwa poziomy półki o szerokości 4,0m w wariantach I i II oraz 6,0m w wariantach III i IV.

Różnice pomiędzy poszczególnymi wariantami dotyczą rozwiązania urządzeń upustowych w tym szczególnie urządzeń przelewowych. W wariantach I i II urządzenia przelewowe lokalizuje się poza korpusem zapory w obrębie przyczółka prawego. W wariantach III i IV urządzenia przelewowe projektuje się w postaci przelewu czołowego łukowego zlokalizowanego w osi zapory.

Dla wszystkich czterech wariantów zaprojektowano podobne ukształtowanie czaszy zbiornika. Jedyną różnicą polega na wprowadzeniu w wariantach III i IV, na terenie czaszy zbiornika, osadnika rumoszu skalnego.

W każdym z wariantów zaprojektowano przełożenie drogi powiatowej. W wariantach I, II i III nową trasę drogi projektuje się zlokalizować poza obrysem przyszłego zbiornika od strony

przyczółka prawego zapory. W wariantcie IV projektuje się przeprowadzenie drogi powiatowej Roztoki – Goworów po istniejącej trasie ale w nasypie.

Biorąc pod uwagę gospodarkę wodną jako kryterium wyboru stwierdzono, że najkorzystniejszym rozwiązaniem jest wariant II. W rozwiązaniu tym, udało się zredukować nie tylko fale o przepływie odpowiadającym wodzie miarodajnej, ale także fale kontrolne uzyskano redukcję na poziomie około 74%. Przyjęte wymiary urządzeń zrzutowych w wariantcie II pozwoliły również bezpiecznie (0,3m poniżej korony zapory) przepuścić kombinację fal powodziowych o prawdopodobieństwie wystąpienia $2 \times Q_k$ redukując taki układ o 22%.

Argumenty wynikające z gospodarki wodnej są tym ważniejsze, że podstawowym parametrem zbiornika przeciwpowodziowego jest właśnie zdolność redukcyjna fal wezbraniowych.

Przeanalizowano również wariant polegający na niepodejmowaniu przedsięwzięcia, który pozwoliłby uniknąć wywłaszczeń i przesiedleń w związku z budową zbiornika. W rezultacie analizy stwierdzono, iż zaniechanie budowy Zbiornika będzie miało wpływ na utratę funkcjonalności pozostałych trzech suchych zbiorników planowanych dla zabezpieczenia Kotliny Kłodzkiej przed powodzią. Oznacza to pozostawienie bez zmian aktualnego stanu zabezpieczenia przeciwpowodziowego Kotliny, co skutkuje szczególnym zagrożeniem dla aglomeracji Międzyzylesia i Kłodzka.

Konkludując, realizacja Zadania jest konieczna z punktu widzenia osiągnięcia celu całego Komponentu 2.

5.3 DZIAŁANIA MINIMALIZUJĄCE

1. Prace projektowe są prowadzone tak by zminimalizować liczbę działek niezbędnych do pozyskania.
2. Wysokość odszkodowania za utracone nieruchomości (zarówno pieniężnego, jak i w formie „ziemia za ziemię”) zostanie określona w drodze porozumienia, w oparciu o operaty szacunkowe opracowane przez niezależnych rzeczoznawców lub w drodze decyzji Wojewody Dolnośląskiego, również w oparciu o operaty szacunkowe. Wycena stanowiąca podstawę ustalenia wysokości odszkodowania będzie rzetelna, obiektywna i niezależna, tak, aby dotychczasowy właściciel otrzymał cenę za nieruchomość odpowiadającą rzeczywistej stracie, a tym samym zminimalizowany został negatywny wpływ utraty własności nieruchomości na jego sytuację majątkową.
3. W ramach działań kompensacyjnych priorytet zostanie przyznany kompensacji na zasadach „ziemia za ziemię” poprzez przyznanie nieruchomości o podobnym potencjale produkcyjnym i podobnej wartości rynkowej. Kompensacja pieniężna będzie stosowana w następujących przypadkach:
  - i. zajęcie nieruchomości lub jej części pozostaje bez wpływu na możliwość wykorzystywania nieruchomości na dotychczasowe cele,
  - ii. osoba ekonomicznie dotknięta skutkami Projektu wyraża wolę otrzymania rekompensaty pieniężnej,

- iii. na rynku brak jest nieruchomości o podobnym potencjale produkcyjnym i wartości rynkowej, co uniemożliwia realizację kompensaty na zasadzie „ziemia za ziemię”.
4. Wszelkie koszty związane z prowadzeniem działań osłonowych zostaną wliczone do pakietu kompensacyjnego. Aktualnie nie przewidziano żadnych działań osłonowych, jednak może to ulec zmianie w trakcie realizacji projektu.
5. W przypadku działek na których prowadzi się działalność rolniczą wydanie nieruchomości nastąpi po okresie zbiorów obecnych upraw, w danym roku wegetacyjnym przeznaczonym dla danej uprawy. Jeżeli uprawy nie zostaną zebrane, wypłacony zostanie ekwiwalent pieniężny.
6. Każda wywłaszczona osoba będzie uprawniona do nieodpłatnego użytkowania gruntu w dotychczasowy sposób do czasu uzyskania odszkodowania lub (w przypadku nieosiągnięcia porozumienia co do wysokości odszkodowania) jego niespornej części.
7. PAP zostaną powiadomione o fizycznym rozpoczęciu robót z takim wyprzedzeniem, które pozwoli na zakończenie gospodarowania na nieruchomości, lecz nie krótszym niż 30 dni.
8. Nieruchomości zajęte czasowo po zakończeniu robót zostaną przywrócone do stanu poprzedniego. Pozyskiwanie nieruchomości na potrzeby zajęć czasowych będzie się odbywało na zasadach określonych w niniejszym PPNiP.
9. Przed rozpoczęciem robót Inwestor przeprowadzi szeroko zakrojoną akcję informacyjną o planowanej realizacji inwestycji. Zostanie przygotowana i rozesłana do wszystkich osób objętych oddziaływaniem projektu broszura informacyjna z informacją o możliwości zgłaszania skarg (zgodnie z zapisami PPNiP) wraz z podaniem danych do kontaktu.
10. W ramach akcji informacyjnej osoby dotknięte skutkami realizacji Projektu (PAP) zostaną poinformowane również o możliwości wystąpienia z wnioskiem o wykup pozostałej części nieruchomości czyli tzw. resztówki, jeżeli po podziale nieruchomości i zajęciu jej części pod inwestycję pozostała część nie będzie się nadawała do dalszego wykorzystania na dotychczasowe cele (zgodnie z art. 23. ust. 2 specustawy powodziowej).
11. Grunty w czaszy Zbiornika zostaną w części wydierżawione jako pastwiska bez możliwości wznoszenia jakichkolwiek obiektów. Dotychczasowi właściciele otrzymają prawo pierwszeństwa przy zawarciu umów dzierżawy tych gruntów.
12. Plac budowy zostanie zlokalizowany w sposób możliwie najmniej wpływający na jakość życia mieszkańców.
13. Tam, gdzie pozostałe po wywłaszczeniu części nieruchomości nie będą nadawały się do wykorzystywania na dotychczasowe cele zgodnie z przeznaczeniem nieruchomości (tzw. „resztówki”) Inwestor po przeprowadzeniu w tym zakresie analiz dokona nabycia tych nieruchomości w drodze umowy cywilno-prawnej zgodnie z procedurą opisaną w niniejszym PPNiP. Wypłata odszkodowania z tytułu nabycia „resztówek” nastąpi w drodze umowy cywilno-prawnej z właścicielem nieruchomości.

14. Podczas prac związanych z budową Zbiornika zapewniony zostanie dojazd do nieruchomości. Przełożenie drogi powiatowej zostanie zrealizowane tak, aby umożliwić PAP komunikację z Bystrzycą Kłodzką, Międzyzlesiem, Długopolem Górnym i Goworowem na zasadach jak sprzed rozpoczęcia realizacji Zbiornika.
15. Od dnia wydania ostatecznej PNRI dla Zbiornika do dnia wyłączenia z użytkowania odcinka drogi powiatowej nr 3233D koszty związane z utrzymaniem przez zarządcę drogi przedmiotowego odcinka drogi finansowane będą z budżetu Inwestora.
16. Czasowe zajęcie nieruchomości na potrzeby realizacji Zadania jest możliwe jedynie za dobrowolnie wyrażoną zgodą właściciela nieruchomości i na zasadach określonych w oświadczeniu udzielającym tej zgody.
17. Nieruchomości podlegające zajęciom czasowym po zakończeniu prac zostaną przywrócone do stanu pierwotnego tak, aby umożliwić ich właścicielom lub użytkownikom korzystanie z tych nieruchomości w sposób, w jaki czynili to przed realizacją Projektu.
18. W związku z realizacją Kontraktu konieczne może być dokonanie czasowego zajęcia nieruchomości na potrzeby jej realizacji (zajęcia pod zaplecze budowy oraz magazynowanie mas ziemnych i innych materiałów budowlanych). Zakres i docelowe lokalizacje zajęć czasowych zostaną określone po wyborze Wykonawcy. Wykonawca po ustaleniu harmonogramu prac i ich technologii, negocjując warunki zajęcia czasowego nieruchomości będzie się kierował zasadami określonymi w niniejszym PPNiP (proces ten będzie odbywał się na zasadzie dobrowolności).

6 Badanie socjoekonomiczne

6.1 ŹRÓDŁA I METODYKA

Badanie socjoekonomiczne zostało przeprowadzone przez zespół ds. prawnych i społecznych, umiejscowiony w strukturze Konsorcjum – Konsultanta odpowiedzialnego za sporządzenie niniejszego PPNiP.

Podstawowym źródłem informacji dotyczącym zagospodarowania i użytkowania zajmowanych nieruchomości jest analiza danych GIS, wypisów z ewidencji gruntów i budynków oraz weryfikacja na miejscu realizacji Zadania. Status posiadania zajmowanych nieruchomości ustalono na podstawie ewidencji gruntów i budynków oraz ksiąg wieczystych. Obecność infrastruktury ustalono na podstawie analizy danych GIS, wypisów z ewidencji gruntów i budynków, dokumentacji projektowej (w tym projektów budowlanych) oraz weryfikacji tych informacji na miejscu realizacji Zadania.

W zakresie oddziaływań społecznych podstawowym wstępnym źródłem informacji były dane pozyskane w oparciu o dostępne rejestry (np. ewidencja działalności gospodarczej, Krajowy Rejestr Sądowy). Bazowano również na danych statystycznych GUS, materiałach zamieszczonych w Internecie (informacje ze stron internetowych Urzędów, fora internetowe itp., informacje prasy lokalnej) oraz wynikach wizji terenowej.

Zgodnie z przepisami prawa polskiego za datę końcową badania socjoekonomicznego (cut-off-date) należało będzie przyjąć datę złożenia wniosku o wydanie PNRI.

W wyniku wstępnej analizy uzyskanych danych oraz zakresu Zadania stwierdzono konieczność przeprowadzenia badań terenowych wśród właścicieli gruntów objętych procedurą wywłaszczeniową. Badania przeprowadzono w sierpniu 2015 r. oraz lipcu i sierpniu 2016 r. metodą standaryzowanych wywiadów kwestionariuszowych. Miały one charakter pogłębiony - oprócz udzielenia odpowiedzi na standardowe pytania kwestionariuszowe respondenci mieli możliwość wyrażenia swojego stosunku do Zadania, w formie swobodnych wypowiedzi, również wiernie notowanych przez członków zespołu badawczego. Tak zgromadzone dane również poddane zostały analizie.

6.1.1 Problemy

W trakcie realizacji badań terenowych napotkano na trzy rodzaje problemów, które w umiarkowanym stopniu wpłynęły na jakość zgromadzonych danych i stopień realizacji badania, a więc również zakres informacji, w oparciu o jakie przygotowano niniejsze opracowanie – brak możliwości dotarcia do respondenta, odmowę udziału w badaniu, oraz odmowę odpowiedzi na wybrane pytania kwestionariusza.

Brak możliwości dotarcia do respondenta. W przypadku części potencjalnych respondentów – właścicieli gruntów na obszarze objętym procedurą zajęć, wystąpiły problemy uniemożliwiające dotarcie do nich przez przedstawicieli zespołu badawczego, a w konsekwencji realizację wywiadów. Problemy te spowodowane były przede wszystkim pobytem (stałym lub czasowym) respondentów poza miejscem zamieszkania.

Odmowa udziału w badaniu i udzielenia jakichkolwiek informacji. W przypadku przedstawicieli wybranych gospodarstw domowych nie było możliwości realizacji wywiadu ani uzyskania chociażby ograniczonych informacji ze względu na kategoryczną odmowę udziału w prowadzonym badaniu.

Odmowa odpowiedzi na wybrane pytania kwestionariusza badania. W trakcie realizacji wywiadów zdarzało się, że część respondentów intencjonalnie odmawiała udzielania odpowiedzi na niektóre pytania ze względu na niechęć do dzielenia się wybranymi informacjami z osobami trzecimi. Odmowy te dotyczyły przede wszystkim pytań związanych bezpośrednio z finansami gospodarstwa domowego, to jest dotyczących źródeł jego przychodów, struktury wydatków oraz przychodów uzyskiwanych z tytułu uprawy ziemi.

6.2 DANE SPOŁECZNO-EKONOMICZNE

6.2.1 Podstawowe dane dotyczące ludności

Roztoki to trzecia co do wielkości wieś w gminie Międzylesie. Według danych Narodowego Spisu Ludności Roztoki zamieszkuje 439 mieszkańców, z czego 220 stanowią mężczyźni, a 219 kobiety. Spośród mieszkańców Roztok 22,8% jest w wieku przedprodukcyjnym. 63,1 % mieszkańców jest w wieku produkcyjnym, a 14,1 % mieszkańców w wieku poprodukcyjnym.

6.2.2 Zatrudnienie i przychody

Przeprowadzona po 1989 r. restrukturyzacja gospodarki przejawiająca się likwidacją dominujących podmiotów gospodarczych, skutkowałą pojawieniem się długotrwałego i strukturalnego bezrobocia. W konsekwencji nastąpił wzrost ubóstwa, prowadzący do powstania negatywnych zjawisk takich jak np. wykluczenie społeczne. Wskaźnik bezrobocia, mierzony jako udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, na obszarze Gminy Międzylesie wynosi 11,4%. Choć wskaźnik bezrobocia systematycznie spada, to nadal jest on znacząco wyższy niż wskaźnik dla Dolnego Śląska, wynoszący 7,8% i nieznacznie wyższy niż wskaźnik dla powiatu, wynoszący 12,0%. Bezrobocie w gminie nie jest istotnie wyższe wśród kobiet – wynosi w tej grupie 11,6%.

Według danych GUS, przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Międzylesie wynosi 3 333,36 PLN, co odpowiada 83,30% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Należy jednak przypuszczać, że realne średnie wynagrodzenie jest niższe, jako że pomiar GUS obejmuje jedynie zatrudnienie na podstawie umowy o pracę w podmiotach zatrudniających minimum 10 osób.

W świetle powyższych danych, sytuację ekonomiczną oraz sytuację na rynku pracy w gminie Międzylesie należy uznać za relatywnie trudną.

Udział osób korzystających z pomocy społecznej w Gminie Międzylesie przekracza średnią w województwie dolnośląskim (5,8%) i wynosi 8,3%. Aktualne wydatki gminy na pomoc społeczną oraz pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej wynoszą 4 423 708 zł w skali roku.

Na terenie powiatu kłodzkiego liczniejsze skupiska mniejszości etnicznych znajdują się w Kłodzku i Bystrzycy Kłodzkiej (Romowie). Na obszarze realizacji przedsięwzięcia brak jest mniejszości etnicznych.

6.2.3 Użytkowanie terenu

Na obszarze projektowanego Zbiornika oraz w jego najbliższym otoczeniu większość obszaru zajmują rozległe użytki rolne, półdzikie górskie łąki leżące głównie na zboczach wzniesień oraz lasy łąkowe i grądowe w dolinach rzek. W pobliżu tego obszaru znajdują się trzy wsie: Roztoki z zabudową usytuowaną wzdłuż drogi krajowej nr 33, z Kłodzka do drogowego przejścia granicznego Boboszków-Dolna Lipka, Gajnik i Michałowice. We wsiach tych nie ma zakładów przemysłowych, nie ma tu również zakładów produkcyjnohodowlanych.

Rysunek 1 – Obecne zagospodarowanie czaszy zbiornika. Widok z kierunku wschód – zachód.

Rysunek 1 - Obecne zagospodarowanie czaszy zbiornika. Widok z istniejącej drogi powiatowej nr 3233D z kierunku zachód – wschód.

Rysunek 3 - Widok z istniejącej drogi powiatowej nr 3233D na działkę nr 242/5 (projektowana rozbiórka istniejących fundamentów).

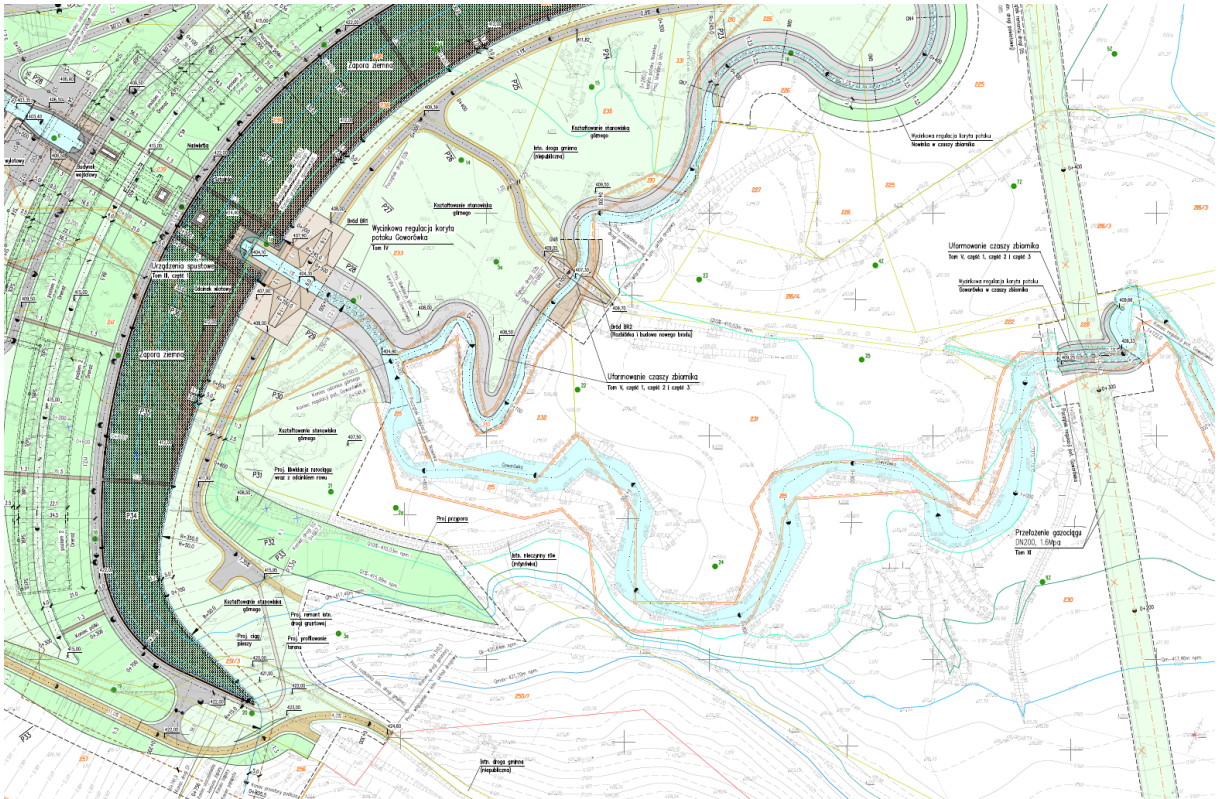
6.2.4 Infrastruktura techniczna

Przez obszar projektowanej czaszy zbiornika, przebiega napowietrzna linia energetyczna średniego napięcia 20 kV (na kierunku NE-SW), zasilająca okoliczne wsie, oraz gazociąg DN200, 1.6Mpa na kierunku N-S.

Na odcinku, na którym planowany jest korpus zapory ziemnej (działka nr 251/1, arkusz mapy AM1, obręb Roztoki) zlokalizowany jest również nieczynny rurociąg wraz z rowem (młynówką).

Rysunek 4 - Gazociąg przebiegający w kierunku północ- południe na obszarze czaszy zbiornika.

Mapa 4 – Projektowana przełożenie gazociągu DN200

Rysunek 5 - Linia energetyczna SN przebiegająca w kierunku północ- południe na obszarze czaszy zbiornika.

Rysunek 6 – Widok z istniejącej drogi powiatowej nr 3233D na działkę nr 240 (projektowana likwidacja infrastruktury energetycznej)

6.2.5 Dojazd i komunikacja

Przez obszar projektowanej czaszy zbiornika, przebiega asfaltowa droga powiatowa nr 3233D Roztoki – Goworów - Międzylesie. Około 400 m od projektowanej zapory przebiega wspomniana wyżej droga krajowa nr 33 oraz dalej na zachód około 700 m od zapory przebiega trasa kolejowa numer 276 o znaczeniu międzynarodowym, z Wrocławia do granicy państwowej z Czechami w Lichkovie i dalej do Pragi.

Rysunek 7 – Roztoki – drogi dojazdowe i lokalizacja.

Rysunek 8 – Odcinek drogi powiatowej nr 3233D przebiegający przez obszar prawobrzeżnego przyczółka zapory, widok w kierunku zachodnim.

6.2.6 Usługi publiczne i organizacje społeczne

Roztoki są oddalone od stanowiącego siedzibę gminy Międzyzlesia o 5 km. Do Międzyzlesia można dostać się transportem publicznym albo prywatnym. Roztoki mają również połączenie kolejowe z Kłodzkiem, Bystrzycą Kłodzką oraz Wrocławiem. Przekłada się to na relatywnie dobrą dostępność do usług publicznych.

W Roztokach znajduje się zmodernizowana świetlica wiejska oraz kompleks sportowo-rekreacyjny. Z kolei w Międzyzlesiu działa Biblioteka Publiczna oraz Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury.

Najbliższy komisariat policji znajduje się w Bystrzycy Kłodzkiej, 13 km od badanej miejscowości.

W Roztokach swoją siedzibę ma Ochotnicza Straż Pożarna oraz Koło Gospodyń Wiejskich. Działa tutaj klub sportowy LZS „Zieloni” Roztoki. Miejscowość jest także siedzibą parafii rzymskokatolickiej.

6.2.7 Szkolnictwo i ochrona zdrowia

W Roztokach brak jest infrastruktury z zakresu szkolnictwa i ochrony zdrowia. Najbliższe obiekty tego rodzaju znajdują się w Międzyzlesiu i Goworowie. W Międzyzlesiu działa przedszkole, szkoła podstawowa i gimnazjum, zaś w Goworowie szkoła podstawowa.

Podstawowa opieka zdrowotna na terenie gminy świadczona jest przez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Międzyzlesiu. W ramach opieki zdrowotnej świadczone są także w wąskim zakresie specjalistyczne usługi medyczne oraz usługi stomatologiczne. Na terenie gminy funkcjonują 2 apteki (Międzyzlesie i Domaszków).

Część mieszkańców zarejestrowana jest w ramach podstawowej opieki zdrowotnej w gabinetach lekarzy w Bystrzycy Kłodzkiej. Najbliższe szpitale znajdują się w Bystrzycy Kłodzkiej (13 km od badanych miejscowości), Kłodzku (30 km), Polanicy Zdroju (33 km).

W najbliższym otoczeniu gminy pozostają szpitale w: Bystrzycy Kłodzkiej, Kłodzku i Polanicy.

6.2.8 Obiekty kulturowe i historyczne

Na obszarze realizacji przedsięwzięcia nie występują obiekty kulturowe i historyczne.

6.2.9 Zabudowania

Na obszarze realizacji przedsięwzięcia nie występują zabudowania.

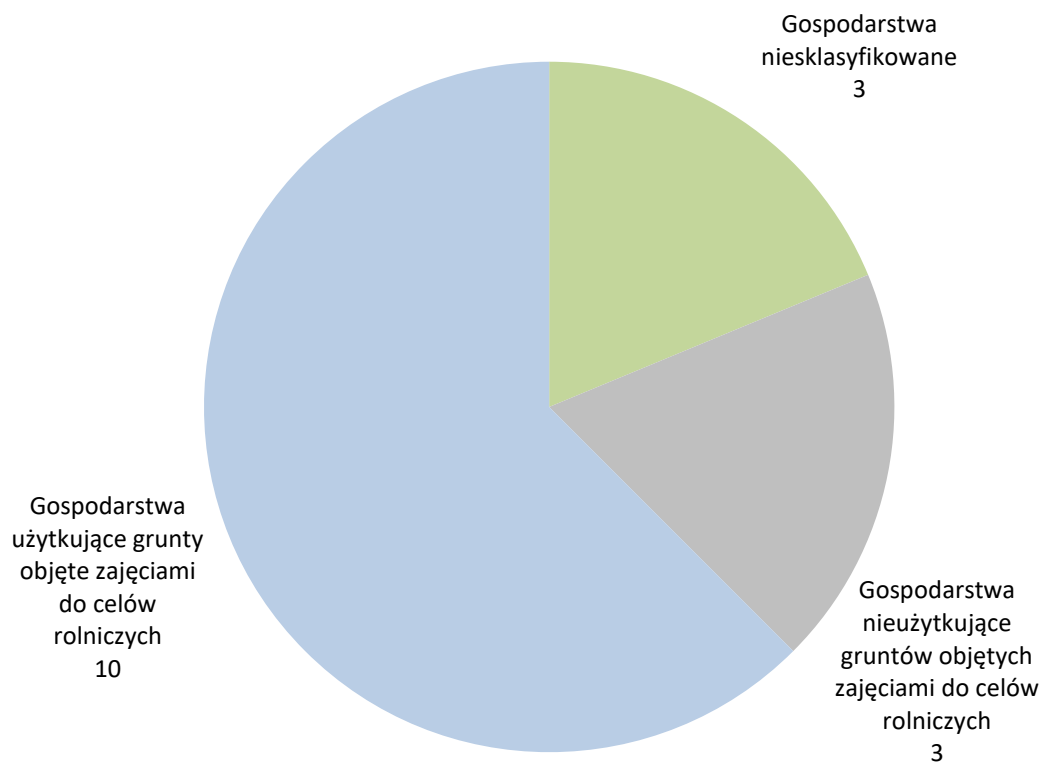
6.2.10 Zasoby naturalne

Głównym źródłem zaopatrzenia w wodę mieszkańców wsi Roztoki Bystrzyckie są indywidualne studnie kopane lub wiercone, ujmujące wodę głównie z kredowego poziomu wodonośnego. Nieliczne gospodarstwa wykorzystują wody powierzchniowe, głównie Nisy Kłodzkiej. Budowa Zbiornika nie będzie oddziaływała na możliwość wykorzystywania wód na potrzeby gospodarstw domowych.

Ścieki bytowe gromadzone są w bezodpływowych zbiornikach (szambach). Część ścieków z terenów zabudowanych i terenów rolnych trafia w sposób niekontrolowany do gruntów, rowów melioracyjnych lub bezpośrednio do Nisy Kłodzkiej i jej dopływów.

6.3 CHARAKTERYSTYKA PAP

Ze względu na fakt, że wszystkie nieruchomości znajdujące się na objętym wywłaszczeniami obszarze i znajdujące się w rękach prywatnych, to nieruchomości rolne lub nieużytki, wśród wszystkich gospodarstw domowych dotkniętych oddziaływaniem projektu wyróżnić można było tylko dwie kategorie – gospodarstwa domowe użytkujące grunty objęte zajęciami do celów rolniczych, oraz gospodarstwa nieużytkujące tych gruntów. Wykres 4 prezentuje liczbowy udział tych kategorii w ogólnej liczbie gospodarstw domowych ujętych w analizie.

Szczegółowa charakterystyka PAP, znajdująca się w Załączniku 5 nie podlega udostępnieniu z uwagi na ochronę danych osobowych.

6.4 POTRZEBA AKTUALIZACJI BADAŃ SOCJOEKONOMICZNYCH

Uzyskane w toku prowadzonych wywiadów informacje dotyczą głównie kwestii, których dynamika zmian jest umiarkowana i w większości przypadków nie ma podstaw do podejrzeń, że informacje te tracą aktualność w momencie rozpoczęcia właściwej procedury wywłaszczeniowej.

Konieczne jest natomiast przeprowadzenie inwentaryzacji nieruchomości, co powinno nastąpić zgodnie z przepisami prawa polskiego na dzień wydania decyzji o pozwoleniu na realizację inwestycji (PNRI).

7 Obowiązujące przepisy prawa i metodyki wyceny

Niniejszy PPNiP dla Zadania 2A.1/2 Budowa suchego zbiornika przeciwpowodziowego na potoku Goworówka miejscowość Roztoki Bystrzyckie oparty jest na przepisach prawa polskiego, a także, z uwagi na finansowanie m.in. ze środków pożyczki Banku Światowego, na Polityce Operacyjnej Banku Światowego OP 4.12 Przymusowe przesiedlenia.

Umowa Pożyczki pomiędzy Polską a Bankiem Światowym jest aktem prawa międzynarodowego, a przez jej zawarcie Polska obliuguje się do stosowania polityk Banku Światowego.

W przypadku różnic pomiędzy przepisami polskimi a politykami BŚ stosuje się te przepisy, które są korzystniejsze dla dotkniętej społeczności.

7.1 OBOWIĄZKI WYNIKAJĄCE Z POLITYKI OP 4.12¹

OP 4.12 znajduje zastosowanie, jeżeli realizacja Projektu wymaga:

- a) przymusowego zajęcia nieruchomości skutkującego:
  - (a) zmianą miejsca zamieszkania lub utratą miejsca zamieszkania,
  - (b) utratą dóbr albo dostępu do dóbr,
  - (c) utratą źródeł przychodu albo obniżeniem standardu jakości życia,
- b) przymusowego ograniczenia dostępu do parków i terenów chronionych, skutkującego niekorzystnym wpływem na jakość życia osób dotkniętych skutkami realizacji Projektu.

Z OP 4.12 wynikają następujące obowiązki:

- Wszystkie wykonalne alternatywne projekty powinny być tak realizowane, aby uniknąć lub zminimalizować konieczność przeprowadzania wysiedleń, a w przypadku, kiedy nie można ich uniknąć, należy podjąć takie działania, aby zminimalizować ich skalę i wpływ;
- Proces przeprowadzania przesiedleń powinien zostać zaplanowany i przeprowadzony jako działania rozwojowe, dostarczając odpowiednie środki i zasoby, które pozwolą osobom dotkniętym przesiedleniami partycypować w korzyściach wynikających z realizowanego Projektu. Pomoc powinna zostać skierowana do grup społecznych dotkniętych procesem przesiedleń w celu poprawy ich stanu gospodarki, przychodów i standardu życia, lub powinna przynajmniej przywrócić stan sprzed realizacji Projektu;
- Osoby przesiedlane powinny uzyskać przed przesiedleniem pełną rekompensatę w wysokości równej kosztom odtworzeniowym, pomoc w przeprowadzce oraz pomoc i wsparcie w okresie przejściowym;
- Brak tytułu prawnego do gruntu nie powinien być przeszkodą do otrzymania odszkodowania;
- Szczególną uwagę należy poświęcić osobom i grupom szczególnie wrażliwym (np. samotne matki, niepełnosprawni, ubodzy);
- Wspólnoty powinny uzyskać możliwość udziału w planowaniu, realizacji oraz monitorowaniu procesu ich przesiedlenia;

---

¹ Rozdział zgodny z LARFP

- Przesiedlonym należy pomóc w integracji z przyjmującą ich społecznością;
- Proces przeprowadzania przesiedleń powinien być ściśle powiązany z harmonogramem realizacji Zadania tak, aby osoby przesiedlane uzyskały rekompensatę przed rozpoczęciem budowy lub przed rozpoczęciem innych działań Projektu;
- Powinien być przeprowadzany monitoring przesiedleń i ich ewaluacja;
- Na obszarach wiejskich lub rolniczych, nawet w przypadku, gdy można zastosować odszkodowanie pieniężne, szczególnie zalecana jest forma odszkodowania typu "ziemia za ziemię", jeśli jest ona ekonomicznie wykonalna. Gospodarstwa, które całkowicie utraciły swoje środki trwałe i stały się całkowicie nierentowne, powinny otrzymać rekompensatę równą wartości całego gospodarstwa;
- Dla strat, których wycena lub przeprowadzenie rekompensaty pieniężnej jest skomplikowane, na przykład: dostęp do usług publicznych, dostęp do klientów lub dostawców, obszarów rybołówstwa, dostęp do pastwisk i obszarów leśnych, należy podjąć starania zmierzające do zapewnienia dostępu do równoważnych i kulturowo odpowiednich zasobów i możliwości uzyskiwania przychodów.

7.2 WYMAGANIA PRAWA POLSKIEGO

Najważniejszymi aktami normatywnymi związanymi z nabywaniem praw do nieruchomości niezbędnych do realizacji Zadania są:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78 poz. 483 z późn. zm.),
- Ustawa kodeks cywilny z dnia 23 kwietnia 1964 r. (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r. poz. 380 z późn. zm.), dalej jako k.c.,
- Ustawa z dnia 8 lipca 2010 r. o szczególnych zasadach przygotowania do realizacji inwestycji w zakresie budowli przeciwpowodziowych (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r. poz. 966 z późn. zm.), dalej jako specustawa powodziowa
- Ustawa z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r. poz. 2031 z późn. zm.), dalej jako specustawa drogowa
- Ustawa o gospodarce nieruchomościami z dnia 21 sierpnia 1997 r. (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r. poz. 1774 z późn. zm.), dalej jako u.g.n.

Kodeks cywilny reguluje stosunki prawne między osobami fizycznymi i osobami prawnymi, w tym dotyczące zawierania umów zbycia nieruchomości. Obowiązuje tutaj zasada swobody kształtowania treści umowy oraz decydowania o tym, czy i z kim umowę zawrzeć. O zawarciu umowy decydują zgodne oświadczenia stron. Kodeks cywilny przewiduje formę szczególną zawierania umów, których przedmiotem jest nieruchomość. Pod rygorem nieważności powinny być one zawierane w formie aktu notarialnego.

Mechanizmy przymusowego pozyskiwania praw do nieruchomości zawierają specustawa powodziowa, specustawa drogowa oraz u.g.n.

7.2.1 Pozyskiwanie nieruchomości na podstawie specustawy powodziowej

Zgodnie ze specustawą powodziową wywłaszczenie nieruchomości lub ich części, jak też trwałe i czasowe ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości lub jej części następuje w PNRI wydawanym przez wojewodę. Wywłaszczenie następuje z chwilą, w której decyzja PNRI staje się ostateczna.

Z tytułu przeniesienia na rzecz Skarbu Państwa własności nieruchomości, właścicielowi nieruchomości albo jej użytkownikowi wieczystemu przysługuje odszkodowanie pieniężne lub w formie „ziemia za ziemię”. Specustawa powodziowa nie zawiera szczególnej preferencji dla wypłaty odszkodowania w formie „ziemia za ziemię”; zakłada się raczej rekompensatę w pieniądzu z założeniem, iż ma ona pozwolić na zakup podobnej nieruchomości po cenie rynkowej.

Wysokość odszkodowania określa się odrębnie dla każdej nieruchomości, w drodze indywidualnych negocjacji Inwestora z dotychczasowym właścicielem lub użytkownikiem wieczystym. Negocjacje są prowadzone w oparciu o niezależną i obiektywną wycenę rzeczoznawcy majątkowego, posiadającego odpowiednią licencję (zawodowe uprawnienia państwowe do szacowania nieruchomości).

Wysokość odszkodowania jest ustalana według stanu nieruchomości w dniu wydania PNRI, ale według wartości nieruchomości z dnia, w którym następuje ustalenie wysokości odszkodowania.

W przypadku dojścia przez Inwestora i osobę wywłaszczoną do porozumienia co do wysokości odszkodowania, zawierane jest pisemne porozumienie określające wysokość odszkodowania, a także termin i sposób jego wypłaty.

Jeżeli w terminie 2 miesięcy od dnia wydania ostatecznej PNRI nie uda się dojść do porozumienia co do wysokości odszkodowania, wysokość tę ustala wojewoda w drodze decyzji. Przed wydaniem decyzji wojewoda powołuje rzeczoznawcę majątkowego. Prawo do przedstawienia wyceny nieruchomości sporządzonej przez własnego rzeczoznawcę majątkowego w postępowaniu przed wojewodą ma również strona (tu: podmiot wywłaszczany). Wtedy wojewoda wydając decyzję ustalającą wysokość odszkodowania musi również odnieść się do opinii przedstawionej przez stronę. W przypadku, w którym strona zgłasza uwagi i wnioski w postępowaniu przed wojewodą, wojewoda musi merytorycznie odnieść się do tych uwag i wniosków na etapie prowadzonego postępowania, a następnie w wydanej decyzji odszkodowawczej.

Od wydanej przez wojewodę decyzji stronie przysługuje odwołanie do organu wyższego stopnia (aktualnie do Ministra Infrastruktury i Budownictwa).

W przypadku wniesienia przez osobę wywłaszczoną odwołania od decyzji ustalającej wysokość odszkodowania może ona złożyć wniosek o wypłatę odszkodowania określonego w zaskarżonej decyzji. W takim przypadku odszkodowanie jest wypłacane w kwocie określonej w decyzji, co nie ma wpływu na prowadzone postępowanie odwoławcze.

Decyzja wydana w postępowaniu odwoławczym może zostać zaskarżona do wojewódzkiego sądu administracyjnego w terminie trzydziestu dni od dnia doręczenia skarżącemu rozstrzygnięcia w sprawie. Od wyroku wojewódzkiego sądu administracyjnego stronie przysługuje z kolei prawo wniesienia skargi kasacyjnej do Naczelnego Sądu

Administracyjnego w terminie trzydziestu dni od dnia doręczenia stronie odpisu orzeczenia z uzasadnieniem.

7.2.2 Pozyskiwanie nieruchomości na podstawie specustawy drogowej

Zgodnie ze specustawą drogową wywłaszczenie nieruchomości lub ich części, jak też trwałe i czasowe ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości lub jej części następuje w ZRID. W odniesieniu do dróg powiatowych decyzja ta jest wydawana przez starostę. Wywłaszczenie następuje z chwilą, w której decyzja ZRID staje się ostateczna.

Z tytułu przeniesienia na rzecz powiatu własności nieruchomości, właścicielowi nieruchomości albo jej użytkownikowi wieczystemu przysługuje odszkodowanie pieniężne lub w formie „ziemia za ziemię”. Specustawa drogowa nie zawiera szczególnej preferencji dla wypłaty odszkodowania w formie „ziemia za ziemię”; zakłada się raczej rekompensatę w pieniądzu z założeniem, iż ma ona pozwolić na zakup podobnej nieruchomości po cenie rynkowej.

Wysokość odszkodowania określa organ, który wydał ZRID w drodze odrębnej decyzji ustalającej odszkodowanie. Decyzja ustalająca odszkodowanie wydawana jest odrębnie dla każdej nieruchomości na podstawie niezależnej i obiektywnej wyceny rzeczoznawcy majątkowego, posiadającego odpowiednią licencję (zawodowe uprawnienia państwowe do szacowania nieruchomości). Co istotne, w postępowaniu w sprawie ustalenia wysokości odszkodowania osoba wywłaszczona ma prawo do przedstawienia wyceny nieruchomości sporządzonej przez własnego rzeczoznawcę majątkowego. W takim przypadku organ właściwy do wydania decyzji ustalającej wysokość odszkodowania musi również odnieść się do wyceny przedstawionej przez stronę. Ponadto, jeżeli strona zgłasza uwagi i wnioski w postępowaniu w sprawie ustalenia wysokości odszkodowania, właściwy organ musi merytorycznie odnieść się do tych uwag i wniosków na etapie prowadzonego postępowania, a następnie w wydanej decyzji ustalającej wysokość odszkodowania.

Wysokość odszkodowania jest ustalana według stanu nieruchomości w dniu wydania ZRID, ale według wartości nieruchomości z dnia, w którym następuje ustalenie wysokości odszkodowania.

Decyzję ustalającą wysokość odszkodowania wydaje się w terminie 30 dni od dnia, w którym ZRID stało się ostateczne. Jeżeli jednak ZRID nadany został rygor natychmiastowej wykonalności, decyzję ustalającą wysokość odszkodowania wydaje się w terminie 60 dni od dnia nadania ZRID rygoru natychmiastowej wykonalności.

Od wydanej przez starostę decyzji ustalającej wysokość odszkodowania stronie przysługuje odwołanie do organu wyższego stopnia (w przypadku ZRID wydawanego przez starostę – do wojewody) .

W przypadku wniesienia przez osobę wywłaszczoną odwołania od decyzji ustalającej wysokość odszkodowania, na wniosek tej osoby wypłaca się zaliczkę w wysokości 70 % odszkodowania ustalonego przez organ pierwszej instancji w decyzji ustalającej wysokość odszkodowania. Wypłata zaliczki następuje jednorazowo w terminie 30 dni od dnia złożenia takiego wniosku.

Decyzja wydana w postępowaniu odwoławczym może zostać zaskarżona do wojewódzkiego sądu administracyjnego w terminie trzydziestu dni od dnia doręczenia skarżącemu

rozstrzygnięcia w sprawie. Od wyroku wojewódzkiego sądu administracyjnego stronie przysługuje z kolei prawo wniesienia skargi kasacyjnej do Naczelnego Sądu Administracyjnego w terminie trzydziestu dni od dnia doręczenia stronie odpisu orzeczenia z uzasadnieniem.

Odszkodowanie za nieruchomości wyłączone na podstawie ZRID wypłacane będą przez Powiat Kłodzki, na rzecz którego nastąpi wyłączenie. W związku z tym pomiędzy Powiatem Kłodzkim a Inwestorem powinno zostać zawarte porozumienie obligujące Powiat do stosowania zasad niniejszego PPNiP oraz OP 4.12 w procedurze ustalania i wypłaty odszkodowań oraz określające zasady ponoszenia związanych z tym kosztów.

7.2.3 Ustanawianie trwałych ograniczeń w gospodarowaniu nieruchomościami

Wszczęcie postępowania o wydanie tak PNRI, jak i ZRID wymaga wniosku Inwestora, którego obowiązkiem jest wskazanie m.in. nieruchomości lub ich części będących częścią inwestycji, niezbędnych do jej funkcjonowania, które nie stają się własnością Skarbu Państwa, lecz wobec których trwale ogranicza się sposób korzystania (dalej jako TO). Wniosek taki musi zostać rozpatrzony i stosownie do ustaleń organu administracji, ujawniony w wydanej przez wojewodę decyzji PNRI albo ZRID (odpowiednio - art. 9 pkt 5 lit. b specustawy powodziowej oraz art. 11d ust. 1 pkt 3b specustawy drogowej).

Inna kategoria ograniczeń TO wynikających z PNRI, ale już niekoniecznie z wniosku Inwestora, uwzględni obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią oraz obszarów potencjalnego zagrożenia powodzią, lub szczególnego zagrożenia powodzią, o ile zostały wyznaczone (art. 9 pkt 8 lit. f specustawy powodziowej). Nieruchomości takie nie będą podlegały stałej zmianie sposobu zagospodarowania i zasadniczo będą mogły być wykorzystywane przez właściciela (wieczystego użytkownika) podobnie jak przed realizacją inwestycji lecz, po wykonaniu zadania inwestycyjnego, już zawsze z pewnymi ograniczeniami funkcjonalnymi.

W przypadku TO ustanawianych na podstawie specustawy powodziowej ograniczenia te i niedogodności z nimi związane, ograniczenia potencjału ekonomicznego i rynkowego nieruchomości (np. zakaz zabudowy, zakaz sadzenia drzew, prowadzenia działalności rolniczej itp.) wpływają ujemnie na wartość rynkową nieruchomości i muszą być rekompensowane słusznym odszkodowaniem. W skrajnym przypadku utraty przydatności nieruchomości dla właściciela (wieczystego użytkownika) może on domagać się jej wykupu na drodze cywilnoprawnej składając w tym zakresie wnioski do inwestora zgodnie z art. 22 ust. 2 specustawy powodziowej (wykupu nie może domagać się właściciel nieruchomości, na której znajdują się drogi publiczne, tj. jednostka samorządu terytorialnego lub Skarb Państwa). W przypadku nieskorzystania z tej drogi postępowania, pozostaje droga administracyjna ustalająca stosowne odszkodowanie.

Ani specustawa powodziowa, ani drogowa nie definiuje na czym polega TO i nie wskazuje organu administracji właściwego rzeczowo do określenia w trybie administracyjnym odszkodowania z tego tytułu. Stan taki, tj. brak wyraźnego przepisu prawa wskazującego właściwość rzeczową (kompetencje) organu, spowodowany jest ewidentną luką prawną i upoważnia do zastosowania w postępowaniu administracyjnym w sprawie wydania PNRI przesłanek utrwalonych na gruncie ZRID, a określonych w Postanowieniu Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 9 listopada 2012 r. (sygn. akt I OW 142/12). Sąd

jednoznacznie stwierdza, że „Organem właściwym do ustalenia odszkodowania jest organ, który wydał decyzję o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej (...). Nie sposób bowiem przyjąć, aby ustawodawca rozdzielił kompetencje do ustalania odszkodowania za skutki tej samej decyzji w zależności od przedmiotu tego odszkodowania.”.

Należy przyjąć też konieczność zastosowania w prowadzonej procedurze art. 30 specustawy powodziowej oraz art. 23 specustawy drogowej, zgodnie z którymi w zakresie nieuregulowanym w tych specustawach „stosuje się odpowiednio przepisy o gospodarce nieruchomościami” i realizując tę dyspozycję, oprzeć postępowanie o przepisy u.g.n.

W rezultacie, w odniesieniu do odszkodowań za TO ustanawiane zarówno w oparciu o przepisy specustawy powodziowej, jak i specustawy drogowej zastosowanie znajdują procedury i zasady wyceny opisane w niniejszym PPNiP, a dotyczące ustalania i wypłaty odszkodowań za wywłaszczenie nieruchomości lub jej części.

7.2.4 Procedury specjalne

Na podstawie art. 133 u.g.n. Inwestor składa kwotę odszkodowania do depozytu sądowego zgodnie z decyzją wojewody zobowiązującą Inwestora do wpłaty odszkodowania do depozytu. Jest to równoznaczne ze spełnieniem świadczenia. Ma to miejsce wyłącznie w dwóch przypadkach: gdy osoba uprawniona odmawia przyjęcia odszkodowania albo jego wypłata natrafia na trudne do przezwyciężenia przeszkody (brak zdolności do czynności prawnych wierzyciela, jego dłuższa nieobecność w kraju przy braku ustanowienia pełnomocnika, klęski żywiołowe, stan wojenny) oraz gdy odszkodowanie za wywłaszczenie dotyczy nieruchomości o nieuregulowanym stanie prawnym (Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Lublinie z dnia 25 lutego 2005 r., sygn. akt II SA/Lu 884/04).

Złożenie do depozytu sądowego ma takie same skutki jak spełnienie świadczenia i zobowiązuje wierzyciela do zwrotu dłużnikowi kosztów złożenia.

W przypadku ewentualnego oddalenia wniosku przez sąd opłata nie będzie podlegać zwrotowi, a dodatkowo jeżeli wierzyciel (jako uczestnik postępowania) będzie zastępowany przez radcę prawnego lub adwokata, sąd może nakazać Inwestorowi zapłatę kwoty w wysokości 120 zł tytułem wynagrodzenia za zastępstwo procesowe.

7.2.5 Wykup „resztówek”

Jeżeli przejęta jest część nieruchomości, a pozostała część nie nadaje się do prawidłowego wykorzystania na dotychczasowe cele (tzw. „resztówka”), Inwestor jest zobowiązany do nabycia tej części nieruchomości na wniosek jej właściciela lub użytkownika wieczystego (zgodnie z art. 23 ust. 1 specustawy powodziowej oraz art. 13 ust. 3 specustawy drogowej).

Wniosek o wykup resztówki może zostać złożony przed wydaniem PNRI albo ZRID, jednakże samo nabycie nieruchomości może nastąpić dopiero po wydaniu PNRI albo ZRID. W przypadku wydanej PNRI prawo do żądania wykupu „resztówki” nie przysługuje właścicielowi nieruchomości, na której znajduje się droga publiczna.

Resztówki nabywane będą w drodze umów cywilnoprawnych po wydaniu PNRI lub ZRID dla Zadania w drodze następującej procedury:

1. Złożenie do Inwestora przez właściciela/użytkownika wieczystego nieruchomości wniosku zawierającego:
  - a. uzasadnienie wskazujące, dlaczego pozostała po przejęciu część nieruchomości nie nadaje się do wykorzystania na dotychczasowe cele,
  - b. zaznaczenie resztówki na dołączonej do wniosku kopii mapy ewidencji gruntów.
2. Ocena złożonego wniosku przez komisję powołaną przez Dyrektora RZGW we Wrocławiu w 4-osobowym składzie. W skład komisji wchodzi przedstawiciel zespołu ds. monitoringu i realizacji PPNiP oraz specjaliści do spraw technicznych i do spraw gospodarki nieruchomościami. W obradach komisji może uczestniczyć z głosem doradczym przedstawiciel Konsultanta ds. PPNiP.
3. Podjęcie decyzji o wykupie lub odmowie wykupu nieruchomości niezwłocznie, ale nie wcześniej niż przed wydaniem PNRI lub ZRID i nie później niż w terminie 30 dni od dnia otrzymania kompletnego wniosku o wykup resztówki.
4. Zawiadomienie wnioskodawcy o podjęciu decyzji dotyczącej wykupu/odmowy wykupu resztówki.
5. Uzyskanie opinii rzeczoznawcy majątkowego dotyczącej wartości resztówki.
6. Negocjacje z właścicielem/użytkownikiem wieczystym dotyczące wysokości odszkodowania.
7. Zawarcie umowy kupna nieruchomości (wykupu resztówki) w formie aktu notarialnego.
8. Wypłata odszkodowania.

W przypadku „resztówek” nabywanych na podstawie specustawy drogowej, będą one pozyskiwane przez Powiat Kłodzki. W związku z tym pomiędzy Powiatem a Inwestorem powinno zostać zawarte porozumienie obligujące Powiat do stosowania zasad niniejszego PPNiP oraz OP 4.12 w procedurze pozyskiwania „resztówek” i wypłaty odszkodowań oraz określające zasady ponoszenia związanych z tym kosztów.

7.3 PRZYJĘTE MECHANIZMY POZYSKIWANIA PRAW DO NIERUCHOMOŚCI²

W LARPF zidentyfikowano szereg niespójności pomiędzy OP 4.12 a prawem polskim: OP 4.12	Prawo polskie	Instrumenty korygujące
<p>Brak tytułu prawnego do gruntu nie powinien być przeszkodą do kompensacji/wypłaty odszkodowania. Osoby nie posiadające tytułu prawnego otrzymują kompensację.</p>	<p>Polski system prawny nie uznaje prawa do odszkodowania właścicieli/użytkowników gruntu nie posiadających do niego tytułu prawnego (wyjątek stanowią osoby, których tytuł prawny do nieruchomości zaginął, albo które nabyły prawo do nieruchomości w drodze zasiedzenia, tj. metody nabycia własności poprzez nieprzerwane posiadanie nieruchomości przez okres wskazany w ustawie)</p>	<p>W przypadku osób nie posiadających tytułu prawnego do nieruchomości dotkniętej skutkami realizacji Zadania każdy taki przypadek powinien być jednak rozpatrywany indywidualnie, pod kątem możliwości zastosowania ogólnych mechanizmów z Kodeksu Cywilnego dla osiągnięcia celów OP 4.12.</p> <p>Wg OP 4.12 osoby dotknięte skutkami realizacji inwestycji nie posiadające tytułu prawnego do nieruchomości nie są uprawnione do uzyskania kompensaty pieniężnej za nieruchomość. Są jednak uprawnione do otrzymania kompensaty za wszelkie obiekty, nasadzenia i ulepszenia nieruchomości dokonane przed datą końcową i do odpowiednich rozwiązań przypadkach, w których będą musiały zostać fizycznie lub ekonomicznie przemieszczone. W tych przypadkach zostaną zastosowane również odpowiednie środki łagodzące.</p>
<p>Polityka BŚ wymaga kompensacji za utratę przychodów (np. z działalności gospodarczej, rolnej itp.) w związku z zajęciami nieruchomości na potrzeby realizacji planowanego Zadania</p>	<p>Przepisy prawa polskiego nie przewidują kompensacji z tytułu utraty przychodów na skutek realizacji Zadania.</p>	<p>Osoby, które utraciły przychody lub zatrudnienie otrzymują wsparcie (ubezpieczenie zdrowotne, szkolenia zawodowe itp.) od urzędów pracy.</p> <p>W przypadku przedsiębiorców możliwe jest zastosowanie ogólnych mechanizmów z kodeksu cywilnego (pokrycie doznanej szkody i utraconego zysku).</p>
<p>Szczególną uwagę należy zwracać na potrzeby szczególnie wrażliwych grup społecznych, zwłaszcza osób ubogich, starszych, samotnych matek, dzieci, mniejszości etnicznych.</p>	<p>Polskie prawo nie wymaga zaplanowania szczególnych środków w celu dodatkowego wsparcia szczególnie wrażliwych grup społecznych (osób starszych, niepełnosprawnych, ubogich i innych, które mogą mieć specjalne potrzeby).</p>	<p>Osobom wyłączonej zostanie udzielona wszelka pomoc w uzyskaniu wsparcia udzielanego przez urzędy i instytucje obywatelom.</p> <p>Zostaną też podjęte dodatkowe działania w celu zapewnienia, że osiągnięto cele określone w OP 4.12.</p>
<p>Polityka BŚ wymaga dodatkowej kompensacji wydatków poniesionych przez PAP w związku z fizyczną przeprowadzką (np. transport materiałów) i udzielenia pomocy w związku z realizacją przesiedlenia.</p>	<p>Nie przewiduje się pomocy dla pokrycia kosztów przeprowadzki i innych podobnych kosztów wynikających z konieczności przeniesienia się na nowe miejsce przez obywateli i przedsiębiorstwa.</p>	<p>W celu pokrycia kosztów przeprowadzki i innych podobnych kosztów możliwe jest zastosowanie ogólnych mechanizmów z Kodeksu Cywilnego dla osiągnięcia celów określonych w OP 4.12.</p>

² Tabela zamieszczona w niniejszym rozdziale jest zgodna z LARFP

W LARPF zidentyfikowano szereg niespójności pomiędzy OP 4.12 a prawem polskim: OP 4.12	Prawo polskie	Instrumenty korygujące
<p>Wypłata odszkodowania powinna nastąpić przed fizycznym zajęciem terenu na potrzeby realizacji Zadania</p>	<p>Specustawa powodziowa pozwala na zajęcie terenu i rozpoczęcie robót, zanim nastąpi wypłata odszkodowania.</p>	<p>We wszystkich przypadkach warunkiem rozpoczęcia robót jest otrzymanie potwierdzenia, że osoba dotknięta skutkami realizacji Zadania została poinformowana z wyprzedzeniem o rozpoczęciu robót, wynagrodzenie zostało wypłacone i otrzymano zgodę na wejście w teren.</p> <p>Jedynymi wyjątkami są sytuacje, gdzie wszczęte zostało postępowanie odwoławcze z uwagi na niepowodzenie negocjacji, nieobecność właścicieli lub brak możliwości ich ustalenia.</p> <p>W celu minimalizacji ryzyka rozpoczęcia robót przed skompensowaniem strat zajęcia nieruchomości powinny być zaplanowane i przeprowadzone z wyprzedzeniem przed rozpoczęciem robót.</p>
<p>Kompensacja za utratę dóbr jest oparta na ich wartości rynkowej powiększonej o wszelkie koszty transakcyjne (np. podatki, opłaty) i powinna ona być wystarczająca dla efektywnego odtworzenia utraconych dóbr (wartość odtworzeniowa)</p>	<p>Zastosowane metody wyceny mogą skutkować zaniżaniem wartości nieruchomości w porównaniu do cen podobnych nieruchomości na rynku lokalnym.</p>	<p>Wycena nieruchomości zostanie powierzona niezależnemu i doświadczonemu biegłemu. Opinia biegłego powinna zostać zweryfikowana przez JWP.</p> <p>Wywłaszczony powinien otrzymać wystarczającą ilość czasu na zapoznanie się z opinią biegłego. W razie wątpliwości co do wystarczalności należnej kwoty odszkodowania, oszacowania wartości nieruchomości powinien dokonać niezależny biegły w postępowaniu przed wojewodą.</p> <p>We wszystkich przypadkach wycena musi wskazywać na wartość odtworzeniową.</p>
<p>Wymagane jest przygotowanie studium socjo-ekonomicznego, PPNiP, monitoring środków kompensujących, przesiedleń, środków mających na celu odtworzenie poziomu jakości życia, a także ewaluacja efektywności wszystkich ww. środków.</p>	<p>Przepisy prawa polskiego nie przewidują obowiązku przygotowania studium socjo-ekonomicznego i sporządzenia PPNiP jako takiego. Brak jest obowiązku monitorowania i ewaluacji ich wdrażania.</p>	<p>Studia socjo-ekonomiczne oraz PPNiP są przygotowywane zgodnie z LARPF, OP 4.12 i dobrymi praktykami.</p>

Z uwagi na uwarunkowania formalnoprawne dla Zadania 2A.1/2 zastosowanie znajdują mechanizmy pozyskiwania nieruchomości zarówno wynikające ze specustawy powodziowej oraz specustawy drogowej, jak i k.c. (w odniesieniu do resztówek).

Zgodnie z przepisami specustaw powodziowej i drogowej działki przejmowane są w ramach procedury wyłączeniowej. W każdym wypadku dla Inwestora priorytetem będzie uzyskanie porozumienia z PAP dotyczącego warunków przejęcia nieruchomości (forma odszkodowania, termin przejęcia nieruchomości, zasady użytkowania po wydaniu PNRI/ZRID itp.). Po wydaniu PNRI, w oparciu o opinię niezależnego biegłego – rzeczoznawcy majątkowego prowadzone będą również negocjacje dotyczące wysokości odszkodowania. W przypadku nieruchomości wyłączonej na podstawie specustawy powodziowej, gdy podjęte negocjacje nie doprowadzą do ustalenia wysokości odszkodowania w terminie 2 miesięcy od dnia, w którym PNRI stała się ostateczna, wysokość odszkodowania ustalona zostanie przez Wojewodę Dolnośląskiego w drodze decyzji na podstawie wyceny dokonanej przez uprawnionego rzeczoznawcę, wyznaczonego przez Wojewodę.

W przypadku ZRID negocjacje prowadzone będą co do formy odszkodowania i warunków przejęcia nieruchomości. Sama wysokość odszkodowania ustalona zostanie w decyzji właściwego organu, zgodnie z przepisami specustawy drogowej. Konieczność stosowania niniejszego PPNiP oraz OP 4.12 w procesie negocjacji, przejęcia nieruchomości oraz wypłaty odszkodowań powinna być przedmiotem porozumienia pomiędzy Powiatem Kłodzkim a Inwestorem. Zawarcie tego porozumienia jest dobrowolne i nastąpi po przeprowadzeniu negocjacji pomiędzy Powiatem a Inwestorem. W Porozumieniu powinny zostać określone warunki przekazywania przez Inwestora i rozliczania przez Powiat dofinansowania na wypłatę przez Powiat odszkodowań, przy czym zasadniczym warunkiem przekazania środków na wypłatę odszkodowań jest stosowanie się przez Powiat do zasad niniejszego PPNiP oraz OP 4.12. Powinno ono również określać zasady współpracy pomiędzy Inwestorem a Powiatem przy wdrażaniu, monitorowaniu oraz raportowaniu na potrzeby weryfikacji prawidłowości implementacji niniejszego PPNiP przez Bank Światowy. Porozumienie takie powinno zostać zawarte przed złożeniem wniosku o wydanie ZRID.

Od dnia wydania ostatecznej PNRI do dnia wyłączenia z użytkowania odcinka drogi powiatowej nr 3233D kolidującej z budową Zbiornika koszty związane z utrzymaniem przez zarządcę drogi przedmiotowego odcinka drogi finansowane będą z budżetu Inwestora

Właściciel linii energetycznych, linii gazowych oraz linii telekomunikacyjnych otrzyma odszkodowanie w postaci nowego urządzenia przesyłowego (sieci przesyłowej), zrealizowanego na innych nieruchomościach w miejsce urządzeń rozebranych. Na nieruchomościach, na których zrealizowane zostaną nowe urządzenia przesyłowe ustanowiona zostanie służebność przesyłu na rzecz przedsiębiorcy przesyłowego, który jest właścicielem rozebranej i odbudowanej sieci. Zgodnie z art. 305¹ k.c. istotą służebności przesyłu jest obciążenie nieruchomości prawem korzystania z tej nieruchomości w granicach określonych przeznaczeniem urządzeń przesyłowych. Obciążenie takie obejmuje dostęp, korzystanie poprzez bieżącą eksploatację, dokonywanie kontroli, przeglądów, konserwacji, modernizacji, remontów, usuwanie awarii, wymiany urządzeń posadowionych na danej nieruchomości w zakresie niezbędnym dla zapewnienia prawidłowego i niezakłóconego działania sieci przesyłowej przedsiębiorstwa (por. postanowienie SN z 18 kwietnia 2012 r. V CSK 190/2011, LexisNexis nr 3971510).

Podstawowym sposobem ustanowienia służebności przesyłu jest umowa między właścicielem nieruchomości i przedsiębiorcą. Właściciel nieruchomości może żądać odpowiedniego wynagrodzenia w zamian za ustanowienie służebności przesyłu. Jeżeli

właściciel nieruchomości odmawia zawarcia umowy, to służebność przesyłu może być na żądanie przedsiębiorcy ustanowiona przez sąd, za odpowiednim wynagrodzeniem, w postępowaniu nieprocesowym, podobnie jak służebność drogi koniecznej. Wynagrodzenie ustala sąd, z reguły przy pomocy biegłego, kierując się rodzajem urządzeń i związanym z nim sposobem korzystania z nieruchomości przez uprawnionego oraz wpływem, jaki mają te urządzenia na ograniczenie wykonywania własności nieruchomości. Takie samo prawo przysługuje właścicielowi nieruchomości w razie, gdy przedsiębiorca odmawia zawarcia umowy o ustanowienie służebności przesyłu koniecznej do korzystania z urządzeń, o których mowa. Ustawa nie określa, czy wynagrodzenie ma mieć charakter jednorazowy czy okresowy, co oznacza uprawnienie do wyboru ekwiwalentnego świadczenia na rzecz właściciela.

Wszystkie nieruchomości zajęte czasowo zostaną przywrócone przez Wykonawcę do stanu poprzedniego. Zakres i docelowe lokalizacje zajęć czasowych zostaną określone po wyborze Wykonawcy. Wykonawca negocjując warunki zajęcia czasowego nieruchomości będzie się kierował zasadami określonymi w niniejszym PPNiP (proces ten będzie odbywał się na zasadzie dobrowolności).

7.4 ZASADY WYCENY ³

Właścicielowi albo użytkownikowi wieczystemu nieruchomości lub jej części, będącej częścią inwestycji przeciwpowodziowej, niezbędnej do jej realizacji, przysługuje odszkodowanie z tytułu przeniesienia na rzecz Skarbu Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego własności tej nieruchomości.

We wszystkich przypadkach odszkodowanie musi opowiadać wartości odtworzeniowej nieruchomości co oznacza wartość rynkową nieruchomości i dóbr z nią związanych (np. nasadzenia) powiększonej o koszty transakcyjne niezbędne dla odtworzenia takie, jak podatki czy opłaty. Kompensacja jest określana na podstawie wyceny dokonywanej przez rzeczoznawcę majątkowego, a jeśli to konieczne przez zespół rzeczoznawców (np. zawierający biegłego z zakresu rolnictwa).

Zgodnie z OP 4.12 „wartość odtworzeniowa” w odniesieniu do nieruchomości i obiektów została zdefiniowana jak następuje:

a) dla gruntów rolnych jest to wartość rynkowa gruntów sprzed Projektu albo sprzed przemieszczenia, którakolwiek z tych wartości jest wyższa, odpowiadająca rynkowej wartości ziemi o porównywalnym potencjale produkcyjnym lub użytkowaniu zlokalizowanej w pobliżu gruntu zajętego pod Zadanie wraz z kosztem przygotowania tego gruntu do pełnienia funkcji podobnej do funkcji pełnionej przez grunt zajęty pod inwestycję, wraz z kosztami transakcyjnymi;

b) dla nieruchomości na obszarach miejskich to wartość rynkowa sprzed przemieszczenia odpowiadająca wartości ziemi o porównywalnym rozmiarze i użytkowaniu, zaopatrzonej w podobny albo lepszy dostęp do infrastruktury i usług i zlokalizowanej w pobliżu zajętej nieruchomości, wraz z kosztami transakcyjnymi;

---

³ Treść rozdziału zgodna z LARFP

c) dla domów i obiektów to wartość rynkowa materiałów do wbudowania w nowe domy i obiekty zastępujące domy i obiekty dotknięte skutkami realizacji inwestycji, w ilości i jakości podobnej albo lepszej od tej, która została wbudowana w domy i obiekty wyłączone lub częściowo dotknięte skutkami realizacji inwestycji, wraz z kosztami transportu materiałów na miejsce budowy, wynagrodzeniami dla robotników budowlanych oraz kosztami transakcyjnymi, opłatami i podatkami związanymi z realizacją nowych obiektów.

W odniesieniu do nieruchomości wyłączonych na potrzeby realizacji Zadania zastosowanie znajdują zasady wskazane powyżej w lit. a) i b).

Przy określaniu wartości odtworzeniowej nie jest brana pod uwagę ani amortyzacja majątku i wartości ocalałych materiałów, ani wartość korzyści płynących z Projektu, a potrąconych z wyceny majątku dotkniętego skutkami realizacji Projektu. Tam, gdzie przepisy polskie nie uwzględniają konieczności kompensacji odpowiadającej wartości odtworzeniowej, kompensacja jest wspierana przez środki dodatkowe takie jak wsparcie w okresie przejściowym po przesiedleniu, stanowiącym rozsądny czas konieczny dla odtworzenia jakości życia (w tym źródeł utrzymania), itp. Takie postępowanie zapewnia realizację kompensacji w standardzie kompensacji wg. wartości odtworzeniowej.

Odszkodowanie przysługuje w wysokości uzgodnionej między inwestorem, a dotychczasowym właścicielem, użytkownikiem wieczystym lub osobą, której przysługuje ograniczone prawo rzeczowe do nieruchomości, od odpowiednio Skarbu Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego.

W przypadku, gdy decyzja o pozwoleniu na realizację inwestycji dotyczy rodzinnych ogrodów działkowych ustanowionych zgodnie z przepisami u.r.o.d. podmiot, w którego interesie nastąpi likwidacja rodzinnego ogrodu działkowego lub jego części, zobowiązany jest:

- wypłacić działkowcom – odszkodowanie za stanowiące ich własność nasadzenia, urządzenia i obiekty znajdujące się na działkach;
- wypłacić stowarzyszeniu ogrodowemu – odszkodowanie za stanowiące jego własność urządzenia, budynki i budowle rodzinnego ogrodu działkowego przeznaczone do wspólnego korzystania przez użytkowników działki i służące do zapewnienia funkcjonowania ogrodu;
- zapewnić nieodpłatnie nieruchomości zamienne na odtworzenie rodzinnego ogrodu działkowego.

Wysokość odszkodowania ustalona w dniu wydania PNRI/ZRID podlega waloryzacji na dzień wypłaty, według zasad obowiązujących w przypadku zwrotu wyłączonych nieruchomości.

UWAGA:

Metody wyceny definiuje akt prawny w randze rozporządzenia tj. Rozporządzenie Rady Ministrów z 21.09.2004 r. w sprawie wyceny nieruchomości i sporządzania operatu szacunkowego (Dz. U. Nr 207, poz. 2109 z późn. zm.), w nim zawarte są szczegóły dotyczące metod i technik szacowania wartości odszkodowania.

7.4.1 Wycena nieruchomości⁴

Podstawę ustalenia wysokości odszkodowania stanowi wartość rynkowa nieruchomości. Przy określaniu wartości rynkowej nieruchomości uwzględnia się w szczególności jej rodzaj, położenie, sposób użytkowania, przeznaczenie, stopień wyposażenia w urządzenia infrastruktury technicznej, stan nieruchomości oraz aktualnie kształtujące się ceny w obrocie nieruchomościami. Wartość rynkową nieruchomości określa się według aktualnego sposobu jej użytkowania, jeżeli przeznaczenie nieruchomości, zgodne z celem inwestycji nie powoduje zwiększenia jej wartości. W przypadku, gdy dane z lokalnego lub regionalnego rynku nieruchomości pozwalają na określenie wartości rynkowej nieruchomości, rzeczoznawca majątkowy określa tę wartość stosując jedno z podejść rynkowych, tj. podejście porównawcze, dochodowe lub mieszane. Jeżeli przeznaczenie nieruchomości, zgodne z celem wywłaszczenia, powoduje zwiększenie jej wartości, wartość nieruchomości dla celów odszkodowania określa się według alternatywnego sposobu użytkowania wynikającego z tego przeznaczenia. W przypadku, gdy dane z lokalnego lub regionalnego rynku nieruchomości są niewystarczające do określenia wartości rynkowej nieruchomości, rzeczoznawca majątkowy określa wartość odtworzeniową nieruchomości stosując podejście kosztowe.

Jeżeli dotychczasowy właściciel albo użytkownik wieczysty nieruchomości objętej decyzją o pozwoleniu na realizację inwestycji, odpowiednio, wyda tę nieruchomość lub wyda nieruchomość i opróżni lokal oraz inne pomieszczenia nie później niż w terminie 30 dni od dnia, w którym PNRI/ZRID stała się ostateczna, wysokość odszkodowania powiększa się o kwotę równą 5 % wartości nieruchomości lub wartości prawa użytkowania wieczystego.

7.4.2 Wycena obiektów niezwiązanych trwale z nieruchomością

Kompensacja za obiekty trwale niezwiązane z nieruchomością będzie dotyczyła sytuacji, w której:

- a) nie nadają się one do używania w nowej lokalizacji i/lub
- b) osoba dotknięta skutkami realizacji projektu nie będzie ich używała z uwagi na dokonane przesiedlenie (np. przeprowadzka z obszarów wiejskich do mieszkania w mieście).

Aktualnie nie zidentyfikowano obiektów trwale związanych z nieruchomością, które nie będą nadawały się do używania w nowej lokalizacji albo z uwagi na dokonane wywłaszczenie.

7.4.3 Wycena nasadzeń i zasiewów⁵

Przy określaniu wartości drzewostanu leśnego albo zadrzewień, jeżeli w drzewostanie znajdują się materiały użytkowe, szacuje się wartość drewna znajdującego się w tym drzewostanie. Jeżeli w drzewostanie nie występuje materiał użytkowy lub wartość drewna, które może być pozyskane, jest niższa od kosztów zalesienia i pielęgnacji drzewostanu, szacuje się koszty zalesienia oraz koszty pielęgnacji drzewostanu do dnia wywłaszczenia.

Przy określaniu wartości plantacji kultur wieloletnich szacuje się koszty założenia plantacji i jej pielęgnacji do czasu pierwszych zbiorów oraz wartość utraconych pożytków w okresie od

---

⁴ Treść rozdziału zgodna z LARFP

⁵ Treść rozdziału zgodna z LARFP

dnia wywłaszczenia do dnia zakończenia pełnego plonowania. Sumę kosztów i wartość utraconych pożytków zmniejsza się o sumę rocznych odpisów amortyzacyjnych, wynikającą z okresu wykorzystania plantacji od pierwszego roku plonowania do dnia wywłaszczenia. przy określaniu wartości zasiewów, upraw i innych zbiorów jednorocznych szacuje się wartość przewidywanych plonów według cen kształtujących się w obrocie rynkowym, zmniejszając ją o wartość nakładów koniecznych w związku ze zbiorem tych plonów.

Przy określaniu wartości zasiewów, upraw i innych zbiorów jednorocznych szacuje się wartość przewidywanych plonów według cen kształtujących się w obrocie rynkowym, zmniejszając ją o wartość nakładów koniecznych w związku ze zbiorem tych plonów.

7.4.4 Wycena pozostałych składników majątku

Pozostałe składniki majątku związanego z nieruchomością stanowią pożytki cywilne, czyli przychód, jaki nieruchomość przynosi na podstawie stosunku prawnego. Do określenia wartości praw zobowiązaniowych (w tym prawa najmu, dzierżawy, użyczenia i dożywocia) oraz wpływu tych praw na nieruchomość rzeczoznawca majątkowy może w szczególności wziąć pod uwagę m.in. takie elementy jak:

- rodzaj, charakter, zakres czas trwania umowy,
- odpowiednie przepisy prawa,
- formę płatności,
- rodzaj i wysokość innych świadczeń,
- sposób i terminy uiszczania czynszu i innych świadczeń,
- obowiązki i uprawnienia wynikające z praw zobowiązaniowych oraz z zawartych,
- roszczenia stron związane z rozliczeniami nakładów poniesionych na nieruchomości, oraz
- dostępne informacje dotyczące szacowanej nieruchomości oraz wyodrębnionego rodzaju i obszaru rynku obejmującego prawa zobowiązaniowe.

8 Kryteria kwalifikowalności i katalog osób uprawnionych

8.1 KRYTERIA KWALIFIKOWALNOŚCI⁶

Zgodnie z polityką Banku Światowego do kompensaty i pomocy w związku z zajęciami nieruchomości skutkującymi utratą dóbr i przemieszczeniem (fizycznym lub ekonomicznym) uprawnione są następujące grupy osób:

- (a) osoby posiadające formalny tytuł prawny do ziemi lub innych dóbr dotkniętych oddziaływaniami Projektu (w tym prawo zwyczajowe lub tradycyjne),
- (b) osoby nie posiadające formalnego tytułu prawnego w czasie rozpoczęcia spisu mieszkańców, jednak posiadające roszczenie do ziemi lub dóbr znajdujące oparcie w prawie krajowym lub zidentyfikowane w trakcie prac nad PPNiP
- (c) osoby nie posiadające tytułu prawnego ani roszczeń do zajmowanej nieruchomości.

Osoby określone w pkt. (a) i (b) powinny otrzymać kompensatę za utracone grunty, a także inną pomoc. Osoby określone w pkt. (c) powinny otrzymać pomoc w przesiedleniu w miejsce odszkodowania za zajmowane grunty oraz, w razie konieczności, inną pomoc dla osiągnięcia celów OP 4.12 – o ile zajmowały obszar realizacji Projektu wcześniej niż data końcowa. Osoby, które zajmą teren po dacie końcowej nie będą uprawnione do kompensacji, ani do innych form pomocy w związku z przesiedleniami. Wszystkie osoby określone w pkt. (a), (b) i (c) powinny otrzymać kompensatę za utracone dobra inne, niż grunt.

W związku z tym brak tytułu prawnego do nieruchomości sam w sobie nie powinien być przeszkodą dla otrzymania kompensaty lub innej pomocy oferowanej w związku z przymusowym zajęciem nieruchomości.

Należy podkreślić, że w niniejszym przypadku nie występuje grupa osób zaliczanych do grupy nieposiadających tytułu prawnego do gruntu. Co jednak ważne, na gruncie polskim osoby użytkujące nieruchomości bez tytułu prawnego są świadome nielegalności swoich działań oraz faktu, iż nieruchomości może w każdej chwili powrócić do właściciela bez rekompensaty pieniężnej.

Jeżeli chodzi o sposób oszacowania wpływu na PAP, został on opisany w rozdziale 4.1. Oddziaływania społeczne.

8.2 KATALOG OSÓB UPRAWNIONYCH⁷

Kwalifikowalność do kompensacji i pomocy będzie ustalana na następujących zasadach:

- PAP posiadający legalnie nieruchomości na terenie Projektu otrzymają rekompensatę w pełnej wysokości, przy uwzględnieniu pierwszeństwa zasady „ziemia za ziemię”,

---

⁶ Treść rozdziału zgodna z LARFP

⁷ Rozdział zgodny z LARFP

- PAP będący najemcami, dzierżawcami, dożywotnikami i innymi posiadaczami zależnymi nieruchomości na terenie Projektu otrzymają pełną rekompensatę za utratę tych praw,
- PAP będący posiadaczami ograniczonych praw rzeczowych na nieruchomościach otrzymają pełną rekompensatę za utratę tych praw,
- posiadacze upraw, roślin, budowli i innych konstrukcji związanych z gruntem otrzymają rekompensatę za te uprawy, rośliny, budowle i konstrukcje,
- mieszkańcy domów i mieszkań, którzy będą musieli zostać wysiedleni oprócz odszkodowania na ww. zasadach otrzymają pomoc w przesiedleniu, odpowiedni dostęp do infrastruktury społecznej oraz, jeżeli będzie to konieczne, pakiet specjalnie dobranych działań osłonowych,
- PAP, które w związku z realizacją Projektu stracą przychód, pensje lub możliwość prowadzenia działalności gospodarczej otrzymają odpowiednie rekompensaty oraz, jeżeli będzie to konieczne, pakiet odpowiednio dobranych działań osłonowych,
- PAP posiadający nieruchomości na terenie Projektu nielegalnie, bez tytułu prawnego i bez ekspektatywy nabycia tytułu prawnego nie otrzymają rekompensat za wywłaszczenie z nieruchomości, ponieważ jest to niemożliwe w świetle prawa polskiego. Osoby te otrzymają jednak rekompensaty za rośliny i konstrukcje będące ich własnością oraz, jeżeli będzie to konieczne, pakiet specjalnie dobranych działań osłonowych dla odtworzenia lub poprawy jakości życia.

PAP będą uprawnione do uzyskania rekompensaty za następujące kategorie oddziaływań/strat:

- **Trwała utrata nieruchomości** - tam, gdzie to możliwe i gdzie PAP wyrazi taką wolę będzie rekompensowana w formie „ziemia za ziemię” poprzez przyznanie nieruchomości o podobnej wartości, położeniu i funkcjach jak nieruchomość wywłaszczona. Jeżeli znalezienie nieruchomości spełniającej wymagania adekwatnej rekompensaty nie będzie możliwe, PAP nie wyrazi woli uzyskania rekompensaty w formie „ziemia za ziemię” albo zajęciu podlegała będzie jedynie niewielka część działki, odszkodowanie będzie wypłacane w formie pieniężnej i będzie odpowiadało rynkowej wartości wywłaszczonej nieruchomości lub jej części. Dodatkowo za niezwłoczne wydanie nieruchomości możliwe będzie powiększenie odszkodowania o kwotę odpowiadającą kwocie 5% wartości wywłaszczonej nieruchomości, na zasadach określonych w specustawie powodziowej. PAP nie będące właścicielami lub użytkownikami wieczystymi, ale posiadające tytuł prawny do nieruchomości (np. najemcy, dzierżawcy) otrzymają z kolei odszkodowanie odpowiadające wartości wywłaszczonych praw. Na żądanie PAP Inwestor może przejąć nieruchomość w całości i zrekompensuje przejęcie tej nieruchomości na ww. zasadach. Wszelkie koszty transakcyjne, w tym podatki związane z przyznaniem rekompensaty za wywłaszczenie będzie pokrywał Inwestor. W przypadku PAP, które posiadają nieruchomości na terenie Projektu bez tytułu prawnego (nielegalnie) przyznanie rekompensaty za wywłaszczenie nieruchomości nie będzie możliwe. Otrzymają one jednak rekompensaty za rośliny, nasadzenia i konstrukcje będące ich własnością oraz, jeżeli będzie to konieczne pakiet działań osłonowych mających na celu odtworzenie lub poprawę ich jakości życia;

- **Trwałe ograniczenie w dotychczasowym użytkowaniu nieruchomości** co do zasady rekompensowane będzie w formie pieniężnej, uwzględniającej utratę rynkową wartości nieruchomości. W zależności od przypadku zaproponowane zostaną również specjalnie dobrane działania osłonowe. Na wniosek PAP nieruchomość, na której ma nastąpić stałe ograniczenie dotychczasowego użytkowania zostanie jednak wywłaszczona, a PAP otrzyma odszkodowanie na zasadach określonych dla stałej utraty nieruchomości;
- **Budynki mieszkalne** – rekompensata będzie odbywała się na zasadach jak dla stałej utraty nieruchomości. Ponadto wysiedlane PAP otrzymają dodatkową płatność w kwocie 10 000 zł. W zależności od przypadku Inwestor przyzna tym osobom zamienne lokale mieszkalne. W przypadku squattersów nie są oni uprawnieni do otrzymania odszkodowania, jednak w określonych przypadkach inwestor jest zobowiązany do przyznania im lokalu zamiennego. Osobom tym zostanie zaproponowany również pakiet osłonowy, obejmujący pomoc w znalezieniu miejsca zamieszkania, a w przypadku jeżeli są to osoby bezrobotne albo dotknięte uzależnieniami zaproponowane zostaną im działania wspierające ich pozycję na rynku pracy oraz otrzymają stosowną propozycję leczenia;
- **Budowle i struktury niemieszkalne (stajnie, ogrodzenia, infrastruktura techniczna itp.)** – co do zasady właściciele i użytkownicy tych budowli i struktur otrzymają rekompensatę jak za stałą utratę nieruchomości. Wśród działań osłonowych Inwestor proponuje przebudowę sieci infrastruktury, a tam gdzie to adekwatne – struktur i budowli na koszt inwestora. Dodatkowo jednostki samorządu terytorialnego, które zrealizowały lub realizują dotknięte budowle lub struktury przy wykorzystaniu środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej lub innych źródeł zagranicznych, odszkodowanie pieniężne zostanie powiększone o kwotę podlegających zwrotowi środków pochodzących z dofinansowania wraz z należnymi odsetkami;
- **Utrata nasadzeń** zostanie zrekompensowana legalnym posiadaczom nieruchomości w pieniądzu, przy uwzględnieniu kosztów założenia i pielęgnacji nasadzeń, a także wartości utraconych pożytków w okresie od dnia wywłaszczenia do dnia zakończenia pełnego plonowania,
- **Utrata drzewostanu** zostanie zrekompensowana analogicznie jak w przypadku utraty nasadzeń. W zależności od przypadku rekompensata może nastąpić również wg. oszacowania wartości drewna, które może być pozyskane;
- **Oddziaływanie na przedsiębiorców i zatrudnienie** zostanie zrekompensowane w pieniądzu poprzez zrekompensowanie szkód faktycznie poniesionych przez przedsiębiorców oraz zysku, który utracili na skutek realizacji Zadania. Podstawą do określenia tych wartości powinny być dokumenty księgowo-rozliczeniowe, ewentualnie zeznania podatkowe przedsiębiorców. W przypadku utraty pracy przez pracowników otrzymają oni zasiłek dla bezrobotnych. Zarówno pracownicy, jak i wykonujący pracę na umowach cywilnoprawnych w przypadku utraty możliwości zarobkowania otrzymają bezpłatne ubezpieczenie zdrowotne, pomoc w znalezieniu pracy oraz, ewentualnie, pomoc w postaci szkoleń zawodowych umożliwiających im przekwalifikowanie w celu znalezienia zatrudnienia;
- **Utrata lub ograniczenie dostępu do infrastruktury społecznej** (np. parków) zostanie w miarę możliwości zrekompensowane poprzez odtworzenie tej infrastruktury w nowym, odpowiednio zlokalizowanym miejscu. W przypadku braku

możliwości lub braku potrzeby odtworzenia infrastruktury w nowym miejscu, PAP otrzymają dostęp do istniejącej infrastruktury społecznej;

- **Koszty przesiedlenia gospodarstw domowych** – w celu pokrycia kosztów przesiedlenia gospodarstw domowych PAP otrzymają kwotę 10 000 zł. Zostanie im również zaproponowany specjalny pakiet działań osłonowych, obejmujących w razie potrzeby pomoc w znalezieniu firmy transportowej i w pokryciu kosztów transportu przekraczających kwotę 10 000 zł;
- **Grupy szczególnie wrażliwe** w ramach rekompensaty otrzymają specjalnie dobrany do ich potrzeb pakiet osłony (harmonogram wdrażania działań w tym zakresie będzie ustalany indywidualnie). Dla dzieci i młodzieży szkolnej będzie to pomoc w znalezieniu takiej lokalizacji, która umożliwi im kształcenie się w dotychczasowej szkole; podobnie dla dzieci uczęszczających do żłobków i przedszkoli. Osoby starsze zostaną przesiedlone w miejsca, które są pozbawione barier architektonicznych utrudniających poruszanie się i które posiadają równy, albo łatwiejszy dostęp do opieki zdrowotnej, przy jednoczesnej możliwości zapewnienia zachowania dotychczasowych nawyków i stylu życia. Osobom ubogim zaproponowana zostanie pomoc w uzyskaniu dodatkowego wsparcia instytucjonalnego od agencji rządowych, samorządowych oraz od właściwych dla ich problemów organizacji pozarządowych.
- **Czasowe zajęcie nieruchomości** będzie rekompensowane pieniężnie poprzez wypłatę w odstępach miesięcznych kwot odpowiadających rynkowym cenom wynajmu lub dzierżawy nieruchomości. Ponadto w przypadku, jeżeli w związku z czasowym zajęciem nieruchomości PAP poniesie z tego tytułu stratę, zostanie ona odrębnie zrekompensowana na ww. zasadach. Po zakończeniu realizacji działań budowlanych wszystkie nieruchomości zostaną przywrócone do stanu poprzedniego;
- **Szkody w domach, budynkach i budowlach w związku z pracami budowlanymi (np. wibracje, wypadki, itp.)** będą rekompensowane w zależności od ich charakteru tak, aby możliwe było odtworzenie pełnej substancji dotkniętego obiektu albo zakup nowego. W zależności od sytuacji zastosowane zostaną odpowiednie zasady dotyczące wypłaty odszkodowań dla ww. oddziaływań.

Szczegółowy katalog osób uprawnionych do kompensacji został zawarty w Załączniku nr 2 do niniejszego PPNiP. Załącznik ten nie podlega jednak upublicznieniu z uwagi na ochronę danych osobowych.

8.3 MATRYCA KWALIFIKOWALNOŚCI⁸

Oddziaływania/straty	Określenie PAP	Kompensata
Trwała utrata nieruchomości	Właściciele, użytkownicy wieczyści, posiadacze samoistni nieruchomości	<ul style="list-style-type: none"> • rekompensata w formie „ziemia za ziemię” • jeżeli rekompensata w formie „ziemia za ziemię” jest niemożliwa albo niepożądana odszkodowanie pieniężne, • pokrycie wszelkich kosztów transakcyjnych • po zakończeniu budowy Zbiornika - prawo pierwszeństwa dzierżawy wywłaszczonych gruntów, które nie zostały zajęte pod budowę Zbiornika.
	Nielegalnie władający nieruchomością	<ul style="list-style-type: none"> • brak odszkodowania za utratę nieruchomości
	Posiadacze służebności, hipoteki, zastawu na nieruchomości	<ul style="list-style-type: none"> • rekompensata pieniężna za utracone prawa, • dla posiadaczy służebności gruntowych – pomoc w znalezieniu rozwiązania pozwalającego na korzystanie z należącej do nich nieruchomości (władnącej nieruchomości wywłaszczoną), np. w postaci innej drogi koniecznej do nieruchomości • pokrycie kosztów transakcyjnych
	Nielegalni posiadacze służebności	<ul style="list-style-type: none"> • dla nielegalnych posiadaczy służebności - pomoc w znalezieniu rozwiązania pozwalającego na korzystanie z należącej do nich nieruchomości (władnącej nieruchomości wywłaszczoną).
Trwałe ograniczenia w użytkowaniu nieruchomości	Właściciele, użytkownicy wieczyści, posiadacze samoistni nieruchomości	<ul style="list-style-type: none"> • rekompensata pieniężna za straty związane z ograniczeniem w użytkowaniu nieruchomości, • pokrycie kosztów transakcyjnych, • zaproponowanie wsparcia instytucjonalnego oraz doradztwo w zakresie możliwości innego wykorzystania nieruchomości,
	Nielegalnie władający nieruchomością	<ul style="list-style-type: none"> • zaproponowanie wsparcia instytucjonalnego oraz doradztwo w zakresie możliwości innego wykorzystania nieruchomości,

⁸ Rozdział zgodny z LARFP.

Oddziaływania/straty	Określenie PAP	Kompensata
	Nielegalni posiadacze służebności	<ul style="list-style-type: none"> • pomoc w znalezieniu rozwiązania pozwalającego na korzystanie z należącej do nich nieruchomości (władnącej nieruchomością wywłaszczaną).
Budowle i struktury niemieszkalne (stajnie, ogrodzenia, infrastruktura techniczna itp.)	Właściciele, użytkownicy wieczyści, posiadacze samoistni budowli i struktur	<ul style="list-style-type: none"> • rekompensata pieniężna w wysokości wartości odtworzeniowej utraconych dóbr, • przeniesienie lub rekonstrukcja utraconych dóbr.
	Użytkownicy	<ul style="list-style-type: none"> • rekompensata pieniężna w wysokości wartości odtworzeniowej utraconych dóbr, • przeniesienie lub rekonstrukcja utraconych dóbr.
	Nielegalni posiadacze budowli i struktur	<ul style="list-style-type: none"> • rekompensata pieniężna w wysokości wartości odtworzeniowej utraconych dóbr, • przeniesienie lub rekonstrukcja utraconych dóbr.
	Dzierżawcy, najemcy budowli lub struktur	<ul style="list-style-type: none"> • rekompensata pieniężna w wysokości wartości odtworzeniowej utraconych dóbr, • przeniesienie lub rekonstrukcja utraconych dóbr.
Utrata nasadzeń	Właściciele, użytkownicy wieczyści, posiadacze samoistni nieruchomości	<ul style="list-style-type: none"> • rekompensata pieniężna, uwzględniająca koszty założenia i pielęgnacji nasadzeń oraz utracone plony, • umożliwienie zebrania plonów
	Użytkownicy	<ul style="list-style-type: none"> • rekompensata pieniężna, uwzględniająca koszty założenia i pielęgnacji nasadzeń oraz utracone plony, • umożliwienie zebrania plonów
	Dzierżawcy, najemcy	<ul style="list-style-type: none"> • rekompensata pieniężna, uwzględniająca koszty założenia i pielęgnacji nasadzeń oraz utracone plony, • umożliwienie zebrania plonów
	Nielegalnie władający nieruchomością	<ul style="list-style-type: none"> • umożliwienie zebrania plonów
Mienie gminne	Gmina	<ul style="list-style-type: none"> • Odtworzenie lub wymiana zniszczonych obiektów w konsultacji z gminami.

Oddziaływania/straty	Określenie PAP	Kompensata
Czasowe zajęcie nieruchomości	Właściciele, użytkownicy wieczyści, posiadacze samoistni nieruchomości	<ul style="list-style-type: none"> • rekompensata pieniężna, • przywrócenie nieruchomości do stanu poprzedniego.
	Nielegalnie władający nieruchomością	<ul style="list-style-type: none"> • przywrócenie nieruchomości do stanu poprzedniego
	Dzierżawcy, użytkownicy nieruchomości	<ul style="list-style-type: none"> • rekompensata pieniężna, • przywrócenie nieruchomości do stanu poprzedniego.

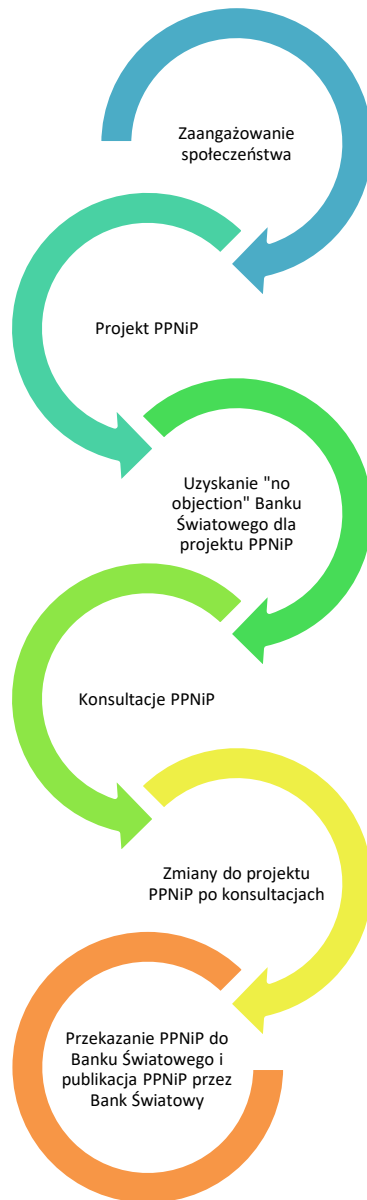
Szczegóły dotyczące kwalifikowalności osób uprawnionych do kompensacji zostały zawarte w Załączniku nr 2 do niniejszego PPNiP. Załącznik ten nie podlega upublicznieniu z uwagi na ochronę danych osobowych.

9 Konsultacje społeczne i udział społeczeństwa

W związku z uzyskaniem pożyczki ze środków Banku Światowego oraz koniecznością wdrożenia zasad dotyczących procesu przesiedleń wynikających z wymagań polityki OP 4.12 Inwestor podjął działania mające na celu zaangażowanie społeczeństwa w rozwój i wdrażanie PPNiP. Zaangażowanie społeczeństwa traktowane jest jako jeden ciągły, rozłożony w czasie proces, którego prawidłowa realizacja ma pozwolić na minimalizację ryzyk związanych z potencjalnym konfliktem społecznym dla Zadania.

W toku prac nad przygotowaniem niniejszego PPNiP Inwestor przeprowadził w dniu 24.08.2016 r. spotkanie informacyjne, w trakcie którego mieszkańcom przedstawione zostały wymagania wynikające z polityki OP 4.12, osoby odpowiedzialne za realizację Projektu, opracowanie i implementację PPNiP, planowana kolejność działań JRP oraz zasady kompensacji w ramach PPNiP. Omówione zostały kwestie dotyczące m. in. harmonogramowania prac nad budową Zbiornika, możliwości dzierżawy gruntów w czaszy Zbiornika, pozyskiwania nieruchomości zamiennych, a także planowanym zakresem zajęć nieruchomości. Inwestor pozostaje w stałym kontakcie z PAP, tak aby osiągnąć założone cele udziału społeczeństwa w procesie przygotowania PPNiP, tj. odpowiedni poziom informowania oraz informacje zwrotne, które muszą zostać uwzględnione w procesie prawidłowego przygotowania i implementacji PPNiP.

Opracowana została również ulotka informacyjna (załącznik nr 7 do niniejszego PPNiP), w której w sposób przystępny dla zainteresowanej społeczności opisano cel i zasięg inwestycji, procedurę pozyskiwania nieruchomości i wypłaty odszkodowania oraz procedurę wykupu resztówek.

Rysunek 9 – Schemat zaangażowania społeczeństwa w przygotowanie LARAP

Po zakończeniu prac nad projektem PPNiP po uzyskaniu "OK" BŚ w dniu 28 listopada 2016 r. w Świetlicy Wiejskiej w Roztokach 34, odbyło się spotkanie otwarte, dyskusja publiczna nad projektem PPNiP dla wszystkich zainteresowanych. Dokument końcowy po uzyskaniu klauzuli No Objection BŚ dla Projektu dokumentu będzie udostępniony zainteresowanym do czasu zakończenia realizacji Projektu.

O podaniu PPNiP do publicznej wiadomości i planowanym terminie debaty publicznej nad projektem PPNiP, a także o możliwości składania uwag i wniosków do projektu PPNiP społeczeństwo zostało poinformowane poprzez:

- umieszczenie informacji o konsultacjach na tablicy ogłoszeń RZGW we Wrocławiu,,
- umieszczenie informacji o konsultacjach na stronie internetowej i tablicy ogłoszeń Gminy Międzyzlesie,
- ogłoszenie w „Gazecie Kłodzkiej”,

- umieszczenie informacji o konsultacjach na gminnych tablicach ogłoszeń w miejscowościach Roztoki Bystrzyckie i Gajniku,
- indywidualne zaproszenia przesłane do Burmistrza Międzyzylesia oraz osób, których nieruchomości podlegały będą wywłaszczeniom.

Konsultacje publiczne trwały 21 dni. W tym okresie każdy zainteresowany mógł zapoznać się z projektem PPNiP i złożyć swoje komentarze. Komentarze do projektu PPNiP mogły być składane pisemnie bezpośrednio lub pocztą na adresy:

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu
ul. C.K. Norwida 34
50-950 Wrocław

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu
Inspektorat w Kłodzku
ul. Kościuszki 1
57-300 Kłodzko

lub pocztą elektroniczną na adres: oppkk@wroclaw.rzgw.gov.pl.

Na debacie publicznej społeczeństwo składało ustne i pisemne komentarze do projektu PPNiP. Po odbyciu debaty publicznej uwagi zgłoszone przez społeczeństwo w trakcie konsultacji społecznych zostaną tam, gdzie to zasadne, wprowadzone do niniejszego PPNiP.

Raport z przeprowadzonej dyskusji publicznej stanowił będzie Załącznik nr 8 do niniejszego PPNiP.

10 Mechanizm zarządzania skargami

W niniejszym PPNiP przyjęto zasadę, iż Inwestor podejmie wszelkie środki w celu polubownego załatwienia skarg dotyczących Zadania. Mechanizm zarządzania skargami musi zostać zróżnicowany w celu jego zintegrowania z procedurami administracyjnymi obowiązującymi na różnych stadiach przygotowania Zadania.

10.1 OGÓLNY MECHANIZM ZARZĄDZANIA SKARGAMI I WNIOSKAMI

Ogólny mechanizm zarządzania skargami i wnioskami znajdzie zastosowanie do następujących skarg i wniosków:

- a) złożonych w trakcie konsultacji społecznych nad projektem niniejszego PPNiP,
- b) złożonych przed wystąpieniem przez Inwestora o PNRI/ZRID,
- c) złożonych w trakcie procedowania PNRI/ZRID lub decyzji ustalającej wysokość odszkodowania bezpośrednio do Inwestora,
- d) złożonych po wydaniu PNRI/ZRID i/lub decyzji ustalającej wysokość odszkodowania za wyłączonej nieruchomości.

W odniesieniu do tego mechanizmu podstawową zasadą przyjętą przez Inwestora jest przyznanie prawa do złożenia skargi lub wniosku dotyczącego przedsięwzięcia każdemu, niezależnie od tego, czy jego nieruchomość, prawa lub dobra znajdują się na obszarze przeznaczonym do realizacji Zbiornika.

Złożenie skarg i wniosków nie podlega opłatom. Ponadto składający skargę lub wniosek nie może być narażony na jakikolwiek uszczerbek lub zarzut z powodu ich złożenia.

Skargi i wnioski będą mogły zostać złożone w formie pisemnej, elektronicznej, ustnej i telefonicznej. Będą one mogły być składane:

- pocztą elektroniczną na adres oppkk@wroclaw.rzgw.gov.pl
- ustnie do protokołu albo w formie pisemnej na następujące adresy:

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu

ul. C.K. Norwida 34

50-950 Wrocław

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu

Inspektorat w Kłodzku

ul. Kościuszki 1

57-300 Kłodzko

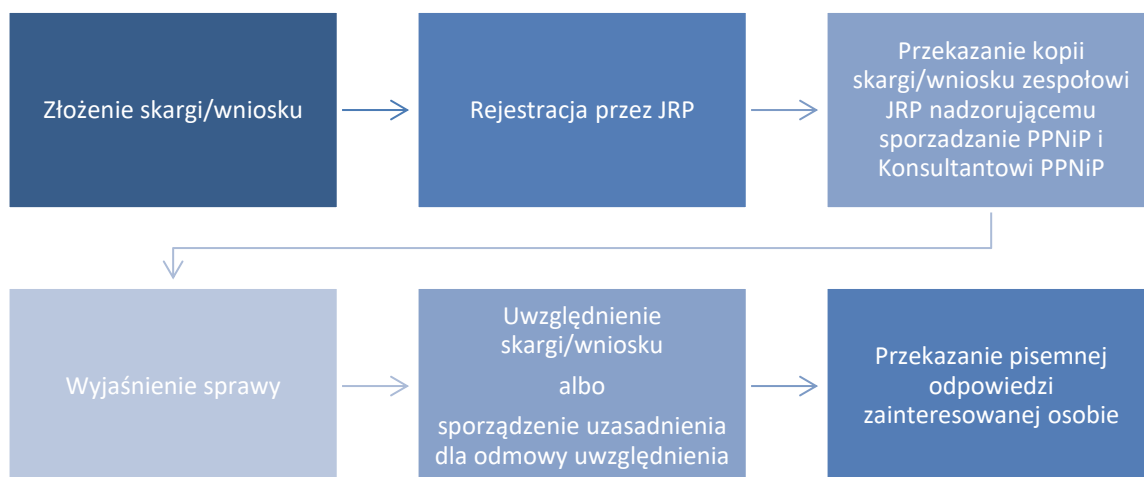
Skargi i wnioski będą archiwizowane w odrębnym rejestrze, ze wskazaniem dat ich wniesienia, dat udzielenia odpowiedzi oraz sposobu rozpatrzenia.

Jeżeli rozpatrzenie skargi lub wniosku wymagało będzie uprzedniego zbadania i wyjaśnienia sprawy, zostaną w tym celu zebrane materiały, przeprowadzone analizy, badania itp. W takim przypadku odpowiedź na skargę lub wniosek zostanie udzielona w terminie 14 dni od dnia jego złożenia do RZGW WR. W przypadku, gdy nie będzie konieczne przeprowadzanie postępowania wyjaśniającego, odpowiedź na skargę lub wniosek zostanie udzielona w terminie 7 dni od dnia jego złożenia.

W przypadkach szczególnie skomplikowanych oraz w przypadkach, w których rozpatrzenie skargi lub wniosku wymagało będzie wprowadzenia zmian do PPNiP termin udzielenia odpowiedzi na skargę lub wniosek zostanie przedłużony do 30 dni. Jeżeli termin ten będzie za krótki, strona zostanie poinformowana o przyczynie nieotrzymania w terminie merytorycznej odpowiedzi na swoją skargę/wniosek wraz ze wskazaniem terminu, w którym odpowiedź taka będzie udzielona.

W przypadku odmownego załatwienia sprawy osoba składająca skargę lub wniosek zostanie w sposób wyczerpujący poinformowana o przyczynach odmownego załatwienia sprawy.

Schemat ogólnego mechanizmu zarządzania skargami i wnioskami został przedstawiony poniżej:

Rysunek 10 – Schemat ogólnego mechanizmu zarządzania skargami i wnioskami

10.2 SZCZEGÓLNE MECHANIZMY ZARZĄDZANIA SKARGAMI I WNIOSKAMI

Szczególne mechanizmy zarządzania skargami i wnioskami są związane bezpośrednio z postępowaniem w sprawie wydania PNRI/ZRID oraz ustalenia odszkodowania za utracone prawo do nieruchomości i związane z nim dobra (np. pożytki cywilne, przynależności lub urządzenia i maszyny, które nie nadają się do wykorzystania w innej lokalizacji). Będą one stosowane w trakcie postępowania w sprawie wydania PNRI/ZRID, negocjacji dotyczących określenia kompensacji prowadzonych po wydaniu PNRI/ZRID, w postępowaniu w sprawie wydania przez Wojewodę Dolnośląskiego decyzji ustalającej wysokość odszkodowania oraz

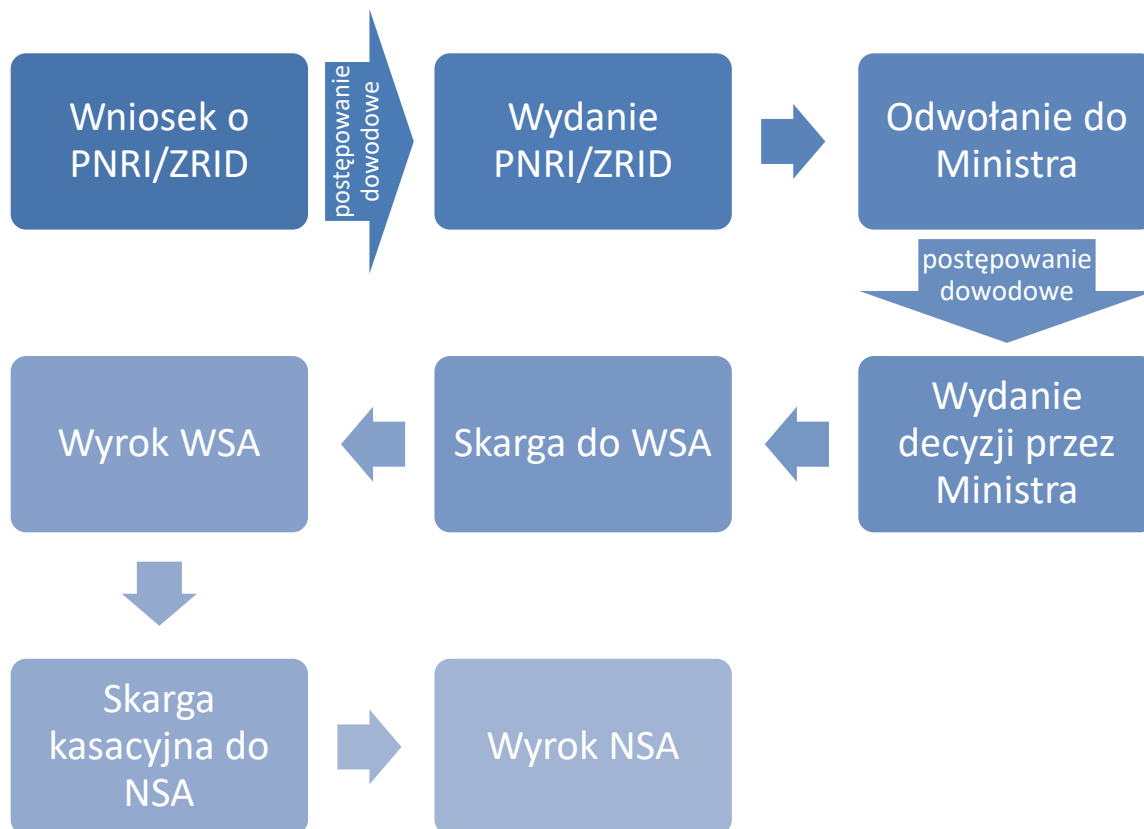
w postępowaniach odwoławczych i sądowych dotyczących PNRI/ZRID i odszkodowania.

Osoby, których nieruchomości znajdują się w obszarze realizacji Zbiornika są stronami postępowania w sprawie wydania PNRI/ZRID. Przysługuje im prawo do nieodpłatnego czynnego udziału w postępowaniu w sprawie wydania PNRI/ZRID, w tym do składania uwag i wniosków w sprawie bezpośrednio do Wojewody Dolnośląskiego. Należy odnotować, że składane w postępowaniu uwagi i wnioski nie zawsze wymagają odpowiedzi ze strony Inwestora. W przypadku, gdy taka odpowiedź będzie jednak wymagana, Inwestor niezwłocznie zajmie stanowisko w sprawie i przekaże je do Wojewody Dolnośląskiego. Odpowiedzi Inwestora będą doręczane stronom przez Wojewodę Dolnośląskiego.

W przypadku, w którym strony nie będą zadowolone z decyzji wydanej przez Wojewodę, będzie im przysługiwało prawo do złożenia odwołania do ministra właściwego do spraw budownictwa (obecnie Ministra Infrastruktury i Budownictwa). Wszystkie oświadczenia, wnioski i dowody złożone w postępowaniu przed ministrem właściwym do spraw budownictwa będą musiały zostać przez niego dopuszczone i uwzględnione przy wydawaniu decyzji.

W przypadku niezadowolenia z decyzji ministra, strony będą miały prawo do złożenia skargi do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie. Sąd ten zbada, czy wojewoda i minister we właściwy i rzetelny sposób przeprowadzili postępowanie, w tym w zakresie uwzględnienia uwag, wniosków i dowodów zgłaszanych przez strony postępowania. Zgodnie z obowiązującymi przepisami skarga podlega opłacie sądowej w wysokości 500 zł. Ponadto strona przegrywająca jest zobowiązana zwrócić drugiej stronie koszty postępowania sądowego.

W przypadku, jeżeli rozstrzygnięcie WSA będzie niezadawalające dla strony, przysługuje jej skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego. Sąd ten będzie badał nie tylko prawidłowość i legalność postępowań prowadzonych przez wojewodę i ministra, ale również wyrok WSA. Skarga kasacyjna podlega opłacie w kwocie 250 zł. Ponadto strona przegrywająca jest zobowiązana zwrócić drugiej stronie koszty postępowania sądowego.

Rysunek 11 – Mechanizm zarządzania skargami na etapie PNRI

Po uzyskaniu ostatecznej PNRI/ZRID z osobami, które utraciły prawo do nieruchomości lub dobra (np. pożytki cywilne, przynależności lub urządzenia i maszyny, które nie nadają się do wykorzystania w nowej lokalizacji) przeprowadzone zostaną z inicjatywy Inwestora negocjacje co do wysokości odszkodowania, a w przypadku ZRID – co do formy odszkodowania oraz przejęcia nieruchomości. Zastrzeżenia składane przez Strony na etapie negocjacji będą archiwizowane w protokołach ze spotkań negocjacyjnych.

Dla nieruchomości wywłaszczonych na podstawie PNRI protokoły i inne dokumenty przesyłane sobie wzajemnie przez strony w czasie negocjacji, o ile nie uda się osiągnąć porozumienia co do odszkodowania, zostaną przekazane Wojewodzie Dolnośląskiemu. Dokumenty te, obok operatu szacunkowego będą stanowiły podstawę do wydania decyzji ustalającej wysokość odszkodowania.

Uprawnienia PAP w postępowaniu w sprawie wydania decyzji ustalającej wysokość odszkodowania są analogiczne, jak w przypadku postępowania w sprawie PNRI/ZRID. Oznacza to, że PAP mają prawo do nieodpłatnego czynnego udziału w tym postępowaniu, składania uwag i wniosków, odwołania się od decyzji wydanej przez Wojewodę oraz do złożenia skargi na decyzję odwoławczą wydaną przez Ministra Infrastruktury i Budownictwa do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie, a następnie – do NSA. Jednakże w odróżnieniu od postępowania dotyczącego wydania PNRI/ZRID, skarga do WSA na decyzję ustalającą wysokość odszkodowania podlega

wpisowi stosunkowemu, który zależy od wysokości należności pieniężnej objętej zaskarżoną decyzją i wynosi:

- 1) do 10.000 zł - 4 % wartości przedmiotu zaskarżenia, nie mniej jednak niż 100 zł;
- 2) ponad 10.000 zł do 50.000 zł - 3 % wartości przedmiotu zaskarżenia, nie mniej jednak niż 400 zł;
- 3) ponad 50.000 zł do 100.000 zł - 2 % wartości przedmiotu zaskarżenia, nie mniej jednak niż 1.500 zł;
- 4) ponad 100.000 zł - 1 % wartości przedmiotu zaskarżenia, nie mniej jednak niż 2.000 zł i nie więcej niż 100.000 zł.

Wpis od skargi kasacyjnej do NSA wynosi połowę wpisu od skargi do WSA, jednak nie mniej niż 100 zł.

Rysunek 12 – Mechanizm zarządzania skargami na etapie wydania decyzji ustalającej wysokość odszkodowania za nieruchomości wyłączone na podstawie PNRI

10.3 MECHANIZM ZGŁASZANIA SKARG I WNIOSKÓW DOT. REALIZACJI

KONTRAKTU NA ROBOTY

Mechanizm zgłaszania skarg i wniosków dotyczących prowadzonych robót budowlano-montażowych przez Wykonawcę zostanie wdrożony na początku całego procesu i będzie obowiązywać przez cały czas realizacji, funkcjonowania oraz zamknięcia Inwestycji.

10.3.1 Miejsce i sposób składania skarg i wniosków

Skarga lub wniosek może być złożony przez stronę w jednym z trzech miejsc:

1. Bezpośrednio w głównym biurze Zadania, które będzie pełniło funkcję punktu konsultacyjnego:

Biuro Inżyniera – Konsultanta (adres zostanie wskazany po wyborze Konsultanta),

Bezpośrednio w siedzibie Zamawiającego:

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu
ul. C.K. Norwida 34
50-950 Wrocław

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu
Inspektorat w Kłodzku
ul. Kościuszki 1
57-300 Kłodzko

Dodatkowo skargi i wnioski mogą być wnoszone:

Za pośrednictwem poczty na adresy, jak wyżej, lub

Poprzez e-mail: oppkk@wroclaw.rzgw.gov.pl

- Uruchomiona zostanie telefoniczna linia informacyjna.

10.3.2 Terminy rozpatrywania skarg i wniosków

Terminy rozpatrywania skarg i wniosków:

- pisemne potwierdzenie otrzymania skargi: w ciągu 7 dni od wpłynięcia skargi.
- proponowane rozwiązania: niezwłocznie, do 30 dni od wpłynięcia skargi.

Zasady rozpatrywania skarg i wniosków przywołane w niniejszym PPNiP są wiążące również w stosunku do tego typu skarg.

Proponowany formularz rejestrowania skarg przedstawiony jest w Załączniku nr 6 do niniejszego PPNiP.

10.3.3 Osoby odpowiedzialne za rozpatrywanie skarg i wniosków

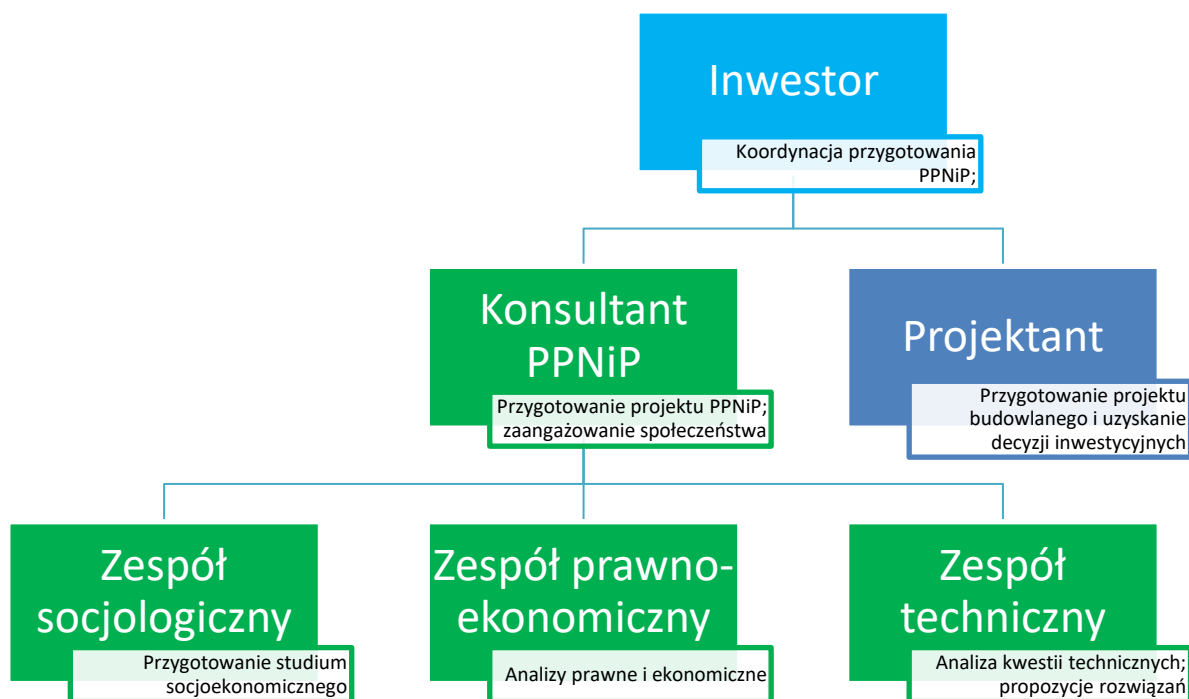
W strukturach organizacyjnych stworzona zostanie przez Zamawiającego jednostka odpowiedzialna za kontakty ze społeczeństwem i zajmowanie się skargami społecznymi. W skład tej jednostki wejdzie również jedna osoba z zespołu Inżyniera – Konsultanta posiadająca kompetencje i doświadczenie w tym zakresie.

10.3.4 Audyty i niezależny mechanizm odwoławczy

Zakłada się, że okresowo (raz na pół roku) przeprowadzane będą wewnętrzne audyty działania mechanizmu skarg i wniosków, będą one prowadzone w celu oceny efektywności wdrożonego systemu.

11 Struktura instytucjonalna oraz zespół realizacyjny

Struktura instytucjonalna zespołu sporządzającego niniejszy PPNiP została przedstawiona na poniższym schemacie:

Rysunek 14 – Struktura instytucjonalna zespołu sporządzającego niniejszy PPNiP

Konsultantem PPNiP dla przygotowania niniejszego PPNiP jest JV firm AECOM, Halcrow oraz BRL INGINIERIE.

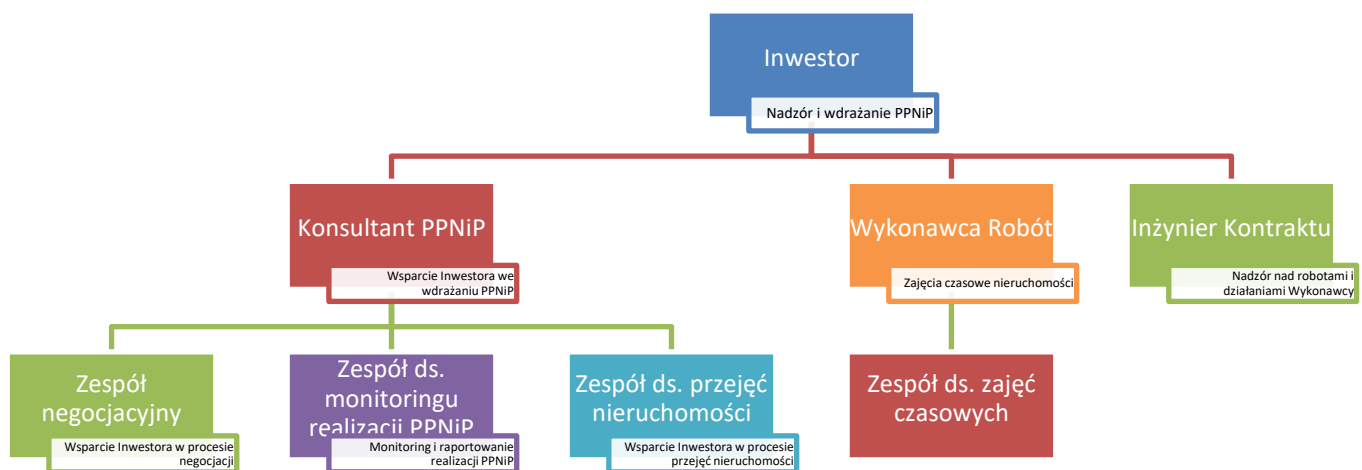
Zakres kompetencji zespołu sporządzającego PPNiP przedstawia się następująco:

1. Inwestor – koordynacja przygotowania PPNiP:
  - a. nadzór usprawniający nad sporządzeniem PPNiP,
  - b. zapewnienie przepływu informacji między Konsultantem PPNiP a Projektantem,
  - c. zapewnienie wprowadzenia do projektu budowlanego zmian wynikłych w toku sporządzania PPNiP,
  - d. przeprowadzenie konsultacji społecznych,
  - e. monitorowanie procesu sporządzania PPNiP.
2. Konsultant PPNiP – przygotowanie projektu PPNiP:
  - a. przeprowadzenie badań socjoekonomicznych i przygotowanie studium socjoekonomicznego,

- b. zebranie i analiza danych dotyczących zagospodarowania i użytkowania nieruchomości,
  - c. koordynowanie procesu konsultacji społecznych,
  - d. przygotowanie propozycji minimalizacji oddziaływań oraz analiza techniczna tych propozycji; przekazywanie propozycji zmian do projektu budowlanego Inwestorowi,
  - e. analizy kwalifikowalności,
  - f. przygotowanie pakietów kompensacyjnych,
  - g. przygotowanie draftu dokumentu PPNiP.
3. Projektant
- a. przygotowanie projektu budowlanego,
  - b. uzyskanie decyzji administracyjnych, w tym decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, PNRI oraz ZRID,
  - c. analiza techniczna propozycji zmian w projekcie budowlanym przedstawionych przez Konsultanta.

Zespół sporządzający PPNiP ze strony Konsultanta PPNiP nie jest umiejscowiony w strukturze organizacyjnej Inwestora.

Zakres kompetencji zespołu implementującego PPNiP przedstawia się następująco:

Rysunek 15 – Zakres kompetencji zespołu implementującego PPNiP

Zakres kompetencji zespołu realizującego PPNiP przedstawia się następująco:

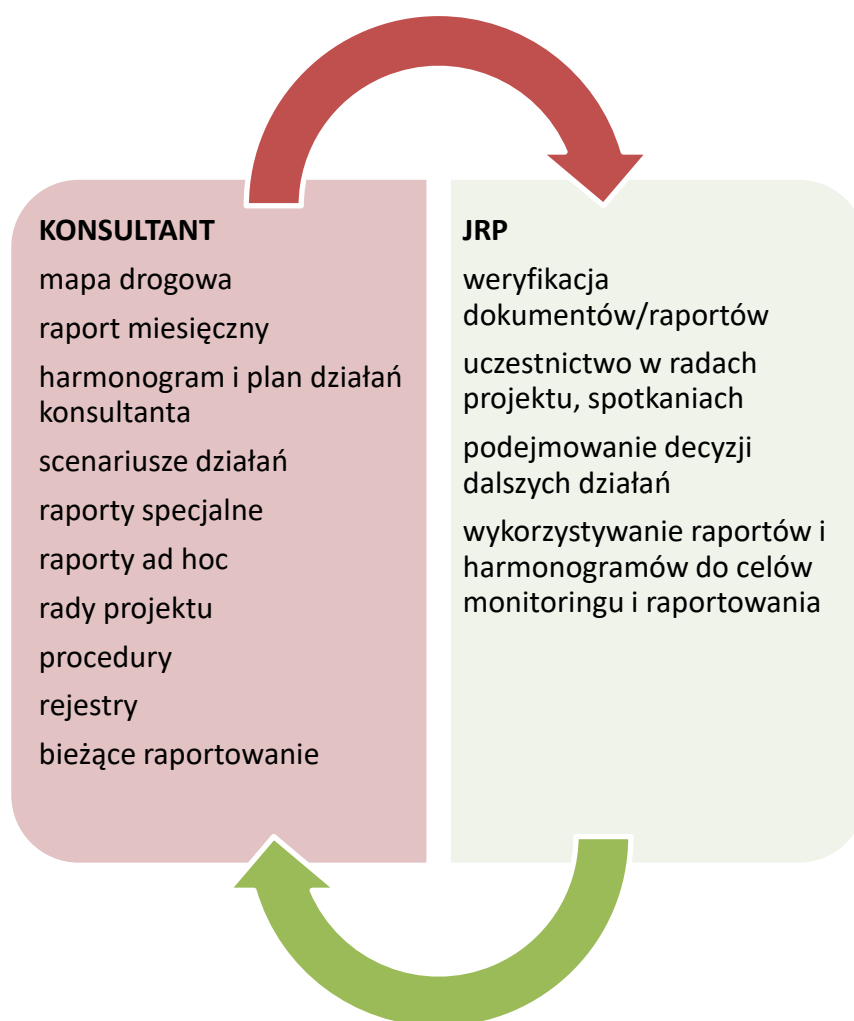
1. Inwestor
  - a. nadzór usprawniający nad realizacją PPNiP,
  - b. zawieranie porozumień dotyczących kompensaty,
  - c. wypłata kompensaty,
  - d. zapewnienie przepływu informacji między Konsultantem PPNiP, Inżynierem i Wykonawcą.
2. Konsultant PPNiP
  - a. planowanie negocjacji i udział w negocjacjach,
  - b. przygotowanie opinii i wycen przez biegłych rzeczoznawców na potrzeby negocjacji z PAP,
  - c. monitoring realizacji PPNiP przez Wykonawcę i Inżyniera,
  - d. proponowanie działań zaradczych w przypadku wystąpienia sytuacji problemowych,
  - e. przejmowanie nieruchomości.
3. Inżynier
  - a. nadzór nad rozpoczęciem i realizacją robót,
  - b. nadzór nad realizacją obowiązków przez Wykonawcę.
4. Wykonawca
  - a. pozyskiwanie nieruchomości pod zajęcia czasowe,
  - b. wypłata rekompensat za nieruchomości pozyskane pod zajęcia czasowe,
  - c. realizacja robót na nieruchomościach zajmowanych trwale,
  - d. przywracanie nieruchomości pozyskanych pod zajęcia czasowe do stanu sprzed realizacji Zadania.

12 Monitorowanie i ocena

Monitoring realizacji PPNiP jest integralną częścią systemu monitorowania i zarządzania kontraktem. Z tego względu na potrzeby monitoringu realizacji PPNiP wykorzystywane będą narzędzia wykorzystywane przy monitoringu realizacji kontraktu, którego zadaniem jest raportowanie do instytucji finansujących oraz dostarczenie bieżącej informacji na temat problemów, zdarzeń losowych, nieprawidłowości. Pozwala to na włączenie procesu wdrażania PPNiP do procesu inwestycyjnego jako jego integralnej części oraz pozyskanie całościowego obrazu pozwalającego na natychmiastową reakcję w sytuacji stwierdzenia problemów lub nieprawidłowości. Fundamentalne znaczenie ma tutaj również zapewnienie odpowiedniej współpracy pomiędzy Konsultantem, JRP a BKP.

Ogólne procedury monitoringu i oceny zostały opisane szerzej w dokumencie pn. Ramowy Plan Pozyskania Nieruchomości i Przesiedleń (LARPF) dostępnym pod adresem:

http://www.odrapcu.pl/doc/OVFMP/Ramowy_dokument_dotyczacy_Przesiedlen_i_Pozyskiwania_Nieruchomosci.pdf.

Rysunek 16 – Schemat monitoringu wdrażania PPNiP

Zasadniczą rolę dla monitoringu realizacji PPNiP odgrywa rejestrowanie zdarzeń i faktów przez Konsultanta i JRP, w szczególności poprzez rejestr korespondencji, rejestr postępu pozyskiwania tytułów do dysponowania nieruchomością na cele budowlane oraz rejestr postępu wypłaty odszkodowań. Dane zawarte w tych rejestrach są uwzględniane przy przygotowaniu zestawienia danych nt. ilości nabytych nieruchomości oraz wysokości i rodzaju przekazanych odszkodowań, zgodnie z załącznikiem nr 1.

Wszelkie zmiany podlegają zewidencjonowaniu w rejestrach. Na podstawie w/w rejestrów szczegółowo monitorowane są następujące parametry:

- a) liczba nieruchomości do wywłaszczenia i wywłaszczonych,
- b) liczba osób wymagających przesiedlenia i przesiedlonych,
- c) liczba nieruchomości pod zajęcia czasowe (planowana i osiągnięta),
- d) kwota wszystkich wydatków na proces przesiedleń (planowane i osiągnięte),
- e) wypłacone odszkodowania za utratę tytułu prawnego do nieruchomości,
- f) wypłacone odszkodowania za utratę źródeł przychodu,
- g) pozyskane i przyznane nieruchomości zamienne,
- h) stopień i status realizacji działań osłonowych,
- i) liczba skarg.

Tak ukształtowany system monitoringu realizacji PPNiP pozwala na szybkie reagowanie w razie problemów oraz na sprawne raportowanie w ramach istniejących systemów zarządzania Kontraktem. Dokument będzie aktualizowany raz na kwartał.

Główne wskaźniki, które będą monitorowane w odniesieniu do Kontraktu realizowanego przez RZGW WR obrazuje poniższa tabela.

Wskaźnik	Źródło informacji	Częstotliwość monitorowania	Wskaźnik postępu
Parametry zakładane			
Liczba nieruchomości podlegających wywłaszczeniu	Decyzja PNRI/ZRID	Jednorazowo po wydaniu decyzji	Ilość (szt.)
Liczba nieruchomości podlegających trwałemu ograniczeniu	Decyzja PNRI/ZRID	Jednorazowo po wydaniu decyzji	Ilość (szt.)
Liczba osób dotkniętych (wywłaszczonych) realizacją projektu (PAP)	Księgi wieczyste, wypisy z ewidencji gruntów i budynków, decyzja PNRI/ZRID	Jednorazowo po wydaniu decyzji Aktualizacja ciągła w trakcie okresu uzgadniania i wypłat odszkodowań	Liczba
Kwota wszystkich wydatków kierowanych na proces przesiedleń, w tym odszkodowania	Rejestry RZGW WR/Konsultanta	Miesięcznie/Kwartalnie	PLN

(planowane)			
Liczba pozyskanych nieruchomości	Rejestry RZGW WR/Konsultanta	Miesięcznie/Kwartalnie	Ilość (szt.)
Parametry osiągnięte			
Kwota wszystkich wydatków na odszkodowania (wydatki)	Rejestry finansowe RZGW WR	Miesięcznie/Kwartalnie	PLN
Liczba pozyskanych nieruchomości	Rejestry RZGW WR/Konsultanta	Miesięcznie/Kwartalnie	Ilość (szt.)
Wskaźniki efektywności			
Liczba skarg	Rejestry RZGW WR/Konsultanta	Miesięcznie/Kwartalnie	Ilość (szt.)
Wypłacone odszkodowania, inne	Rejestry finansowe RZGW WR	Miesięcznie/Kwartalnie	PLN

UWAGA: Proces pozyskania nieruchomości pod zajęcia czasowe: w całości za ten proces będzie odpowiedzialny Wykonawca, ale zapewnienie zgodności z wymogami PPNiP będzie obowiązkiem Inwestora.

13 Koszty i budżet

Lp.	Nieruchomości w granicach inwestycji	Cena PLN/m ²	Ilość [ha]	Suma
1	Działka budowlana	27,85	0,1789	49 823,65
2	Lasy i grunty leśne, Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	28,50	4,4299	1 262 521,50
3	Grunty orne, grunty zadrzewione i zakrzewione, pastwiska, łąki	3,44	75,5750	2 599 780,00
4	Koszty nieprzewidziane (20 % sumy pozycji – Lp.: 1-3)	nie dotyczy	nie dotyczy	782 425,03
5	Działania osłonowe (20 % sumy pozycji – Lp.: 1-3)	nie dotyczy	nie dotyczy	782 425,03
6	Wydanie nieruchomości w terminie poniżej 30 dni od ost. PNRI (+ 5% do sumy pozycji – Lp.: 1-3)	nie dotyczy	nie dotyczy	195 606,26
7	Razem:			5 672 581,47

Szacunkowe wartości kosztów określonych powyżej opracowano na podstawie średnich cen rynkowych nieruchomości na analizowanym obszarze, ustalonych w oparciu o ceny sprzedaży dla nieruchomości rolnych i budowlanych dla analizowanego obszaru oferowanych na portalach internetowych zajmujących się sprzedażą nieruchomości. Wartości te zostały wskazane na potrzeby budżetowania i mogą one ulec zmianie po opracowaniu operatów szacunkowych.

14 Harmonogram pozyskiwania nieruchomości

Szczegółowy harmonogram pozyskiwania nieruchomości stanowi Załącznik nr 3 do niniejszego dokumentu.

OPRACOWANIE PPNiP			
Kroki	Działanie	Odpowiedzialność	Weryfikacja wykonanych działań
1	Wstępna ocena skutków społecznych Zadania	Joint Venture - zespół ds. prawnych i społecznych	RZGW WR – zespół ds. weryfikacji PPNiP
2	Ustalenie ostatecznego zakresu wyłączeń i sporządzenie projektu budowlanego	Projektant	RZGW WR – zespół ds. weryfikacji PPNiP
3	Określenie ram koordynacji w zakresie realizacji PPNiP z właściwymi organami administracji rządowej	Joint Venture - zespół ds. prawnych i społecznych	RZGW WR – zespół ds. weryfikacji PPNiP
4	Zebranie wypisów i wyrysów z ewidencji gruntów i budynków oraz z planów zagospodarowania przestrzennego	Joint Venture - zespół ds. prawnych i społecznych	RZGW WR – zespół ds. weryfikacji PPNiP
5	Ocena skutków społecznych Zadania	Joint Venture - zespół ds. prawnych i społecznych	RZGW WR – zespół ds. weryfikacji PPNiP
6	Weryfikacja i aktualizacja zebranych materiałów, analiz oddziaływań i analiz ekonomicznych	Joint Venture - zespół ds. prawnych i społecznych	RZGW WR – zespół do weryfikacji PPNiP
7	Sporządzenie projektu PPNiP	Joint Venture - zespół ds. prawnych i społecznych	RZGW WR – zespół do weryfikacji PPNiP
8	Konsultacje społeczne PPNiP	Joint Venture - zespół ds. prawnych i społecznych	RZGW WR – zespół do weryfikacji PPNiP
9	Wprowadzenie do projektu budowlanego zmian w wyniku konsultacji społecznych	Projektant	RZGW WR – zespół do weryfikacji PPNiP
10	W zakresie wynikającym z uwzględnienia uwag i wniosków do PPNiP - weryfikacja i aktualizacja zebranych materiałów, analiz oddziaływań i analiz ekonomicznych	Joint Venture - zespół ds. prawnych i społecznych	RZGW WR – zespół do weryfikacji PPNiP
11	W zakresie wynikającym z uwzględnienia uwag i wniosków do PPNiP – wprowadzenie zmian do PPNiP	Joint Venture - zespół ds. prawnych i społecznych	RZGW WR – zespół do weryfikacji PPNiP

OPRACOWANIE PPNiP

Kroki	Działanie	Odpowiedzialność	Weryfikacja wykonanych działań
12	Złożenie PPNiP do Banku Światowego	RZGW WR	BKP
13	Brak uwag Banku Światowego	BŚ	
14	Upublicznienie PPNiP (upublicznienie następuje także na stronie internetowej Banku Światowego)		RZGW WR – zespół do weryfikacji PPNiP

WDROŻENIE PPNiP

Kroki	Działanie	Odpowiedzialność	Weryfikacja wykonanych działań
1	Ustalenie szczegółowego harmonogramu realizacji PPNiP	Konsultant – zespół ds. przejęć nieruchomości	RZGW WR – zespół ds. monitoringu i realizacji PPNiP
2	Złożenie wniosków o PNRI	Projektant	RZGW WR – zespół ds. monitoringu i realizacji PPNiP
3	Pozyskanie przez JRP nieruchomości, które będą mogły zostać przekazane jako zamienne	Konsultant – zespół ds. przejęć nieruchomości	RZGW WR – zespół ds. monitoringu i realizacji PPNiP
4	Uzyskanie PNRI	Projektant	RZGW WR – zespół ds. monitoringu i realizacji PPNiP
5	Przekazanie PAP informacji o uzyskaniu PNRI i o jej skutkach oraz o planowanych dalszych działaniach inwestora	Konsultant – zespół ds. przejęć nieruchomości	RZGW WR – zespół ds. monitoringu i realizacji PPNiP
6	Wycena nieruchomości przez rzeczoznawców majątkowych, zgodnie z obowiązującym prawem i weryfikacja wyceny	Konsultant – zespół ds. przejęć nieruchomości	RZGW WR – zespół ds. monitoringu i realizacji PPNiP
7	Dostarczenie osobom wyłączonej sporządzonych operatów szacunkowych i przeprowadzenie negocjacji	Konsultant – zespół ds. przejęć nieruchomości	RZGW WR – zespół ds. monitoringu i realizacji PPNiP
8	W przypadku niepowodzenia negocjacji – uzyskanie decyzji wojewody co do wysokości odszkodowania	Konsultant – zespół ds. przejęć nieruchomości	RZGW WR – zespół ds. monitoringu i realizacji PPNiP

WDROŻENIE PPNiP

Kroki	Działanie	Odpowiedzialność	Weryfikacja wykonanych działań
9	Wyplata odszkodowań lub przekazanie nieruchomości zamiennych, rozpoczęcie realizacji innych działań kompensacyjnych i ostonowych przewidzianych w PPNiP	Konsultant – zespół ds. przejęć nieruchomości	RZGW WR – zespół ds. monitoringu i realizacji PPNiP
10	Fizyczne przejęcie wywłaszczonych nieruchomości i rozpoczęcie robót	Wykonawca	RZGW WR – zespół ds. monitoringu i realizacji PPNiP
11	Ewaluacja realizacji PPNiP	Konsultant – zespół ds. przejęć nieruchomości	RZGW WR – zespół ds. monitoringu i realizacji PPNiP

ZADANIA CYKLICZNE

Krok	Działanie	Odpowiedzialność	Weryfikacja wykonanych działań
1	Wewnętrzny stały monitoring realizacji PPNiP	Konsultant – zespół ds. przejęć nieruchomości	RZGW WR – zespół ds. monitoringu i realizacji PPNiP
2	Raportowanie do Banku Światowego	RZGW WR – zespół ds. monitoringu i realizacji PPNiP	BKP
3	Stala koordynacja z organami administracji rządowej i samorządowej	RZGW WR – zespół ds. monitoringu i realizacji PPNiP	BKP
4	Stala komunikacja z PAP	Konsultant – zespół ds. przejęć nieruchomości	RZGW WR – zespół ds. monitoringu i realizacji PPNiP

ZADANIA POREALIZACYJNE

Krok	Działanie	Odpowiedzialność	Weryfikacja wykonanych działań
1	Ewaluacja realizacji PPNiP	Niezależny audytor zewnętrzny	Bank Światowy

15 Załączniki

15.1 TABELA ŚLEDZENIA POSTĘPU POZYSKANIA NIERUCHOMOŚCI

Tabela załączona została w wersji elektronicznej.

15.2 TABELA – ZESTAWIENIE NIERUCHOMOŚCI, WŁAŚCICIELI I ODDZIAŁYWAŃ

Tabela załączona została w wersji elektronicznej.

15.3 HARMONOGRAM NABYWANIA NIERUCHOMOŚCI

Harmonogram załączono w wersji elektronicznej.

15.4 MAPY Z NANIESIONYMI LINIAMI ROZGRANICZAJĄCYMI TEREN INWESTYCJI

Mapy załączone zostały w wersji elektronicznej.

15.5 BADANIE SOCJOEKONOMICZNE

Badanie zostało załączone w wersji elektronicznej

15.6 FORMULARZ SKŁADANIA SKARG DO KONSULTANTA (NA BAZIE WYTYCZNYCH BŚ)

Nr sprawy:	
Imię i nazwisko <i>Uwaga: skargę można złożyć anonimowo lub zażądać nieujawniania danych wnioskodawcy osobom postronnym bez zgody wnioskodawcy</i>	Imię wnioskodawcy _____ Nazwisko wnioskodawcy _____
	☐ Chcę złożyć skargę anonimowo

	<p>Żądam nieujawniania moich danych osobowych bez mojej zgody</p>
<p>Dane kontaktu</p> <p>Proszę zaznaczyć, w jaki sposób należy się kontaktować z wnioskodawcą (mailowo, telefonicznie, za pośrednictwem poczty)</p>	<p>Za pośrednictwem poczty (proszę wpisać adres do korespondencji):</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>Telefonicznie: _____</p> <p>_____</p> <p>E-mail _____</p> <p>_____</p>
<p>Preferowany język do komunikacji</p>	<p>Polski</p> <p>Angielski</p> <p>Inny (proszę wymienić)</p> <p>.....</p>
<p>Opis przedmiotu sprawy lub skargi</p>	<p>Przedmiot sprawy/skargi, kiedy sprawa się wydarzyła, podać miejsce dot. sprawy/skargi, wymienić osoby zaangażowane w sprawę, jakie są efekty zaistniałej sytuacji</p>
<p>Data zdarzenia/zaistnienia przedmiotu skargi/pojawienia się sprawy</p>	
	<p>Jednorazowe zdarzenie/skarga (data _____)</p> <p>Zdarzyły się więcej niż jeden raz (podać ile razy: _____)</p>

W trakcie (problem istniejący obecnie)
Jakie działania zapewniłyby rozwiązanie problemu według oceny wnioskującego?
Podpis: _____ Data: _____ Proszę o przekazanie [Nazwisko]   Inspektor BHP   [Nazwa firmy] tego formularza do:
Adres _____ Tel.: _____ lub E-mail: _____

15.7 ULOTKA INFORMACYJNA

Ulotka załączona została w wersji elektronicznej.

15.8 RAPORT Z PRZEPROWADZONEJ DYSKUSJI PUBLICZNEJ NAD PROJEKTEM PPNiP

Raport załączony został w wersji elektronicznej.